ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5113 | ՆՈՅԵՄԲԵՐ 26/9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1902. | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ | 9 ՌԱՄԱԶԱՆ 1320 | ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5113

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سى اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆրն.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով։
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կըվերաբերի։

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ 20

ԳՐԱԳԷՏԻ ԱՐԺԱՆԻՔ

Երկու շաբաթ առաջ, այս էջերուն մէջ, եօթնօրեայ յօդուածս կը նուիրէի յիշատակին մանկամարդ ու գիտնական աղջկան մը որ փայլուն ասպարէզ մը ունէր իր առջեւ։ Այսօր, նոյն տխուր հարկին առջեւ կը գտնուիմ, տարէց ու աւելի ծանօթ անձնաւորութեան մը անհետացումին առթիւ, որ փայլուն ասպարէզ մը կը թողու իր ետին։ Մահը ընդհատեց, խորտակեց այդ երկու գործօն կեանքերն ալ, մէկը՝ կաթուածի շանթահար հարուածով մը, վայրկենապէս, ու միւսը՝ կաթուածի երկարատեւ հարուածով մը, դարձեալ անողոք։

Հրապարակագրութիւնն ալ իր դառնութիւնները ունի, որոնց մեղմագոյններէն չէ՝ սիրուած, յարգուած անձերու, բարեկամներու աշխարհիկ դամբանականը գրելու ինքնաբեր պարտականութիւնը։ Եւ Կարապետ էֆ. Փարադաշի յիշատակին քանի մը տող նուիրելը պարտականութիւն մը կը սեպեմ ինծի, վասն զի հանգուցեալը իր տնտեսագէտի, լեզուագէտի ու գրագէտի հանգամանքներէն զատ, որոնցմով դիրք մը եւ անուն մը շինած էր իրեն, բարեկամի ու աշխատակցի բարոյական կապերով կապուած էր Արեւելքի ու Մասիսի խմբագրութեանց հետ, դէպի ինքնըստինքեան թուականը, եւ անկէ՝ ալ առաջ։

Իր կենսագրութիւնը չէ որ պիտի ընեմ այստեղ, այլ վեր պիտի առնեմ իր ճաշակին ազնուութիւնը, իր գերանուրբ բարեկրթութիւնը եւ իր գրաւիչ լրջութիւնը, որոնք ի յայտ կու գային ինչպէս իր գրուածքներուն՝ նոյնպէս իր խօսակցութեանցը մէջ։ Եւ ասիկա, որչափ ի պատիւ իր յիշատակին, նոյնչափ նաեւ իբրեւ հետեւելի օրինակ մը՝ ինքզինքնին բանաստեղծ, գրագէտ, հրապարակագիր հռչակողներու այն նորաբոյս ու յառաճուն խումբին համար՝ որոնք բարեկրթութեան պակասութիւնը անկեղծութիւն կը դաւանին եւ զիրար չքաշելու, զիրար վարկազուրկ ընելու ունակութիւնը՝ մրցում։

Կարապետ Փարադաշ էֆ.ն՝ հայ բանասիրական կամ գրական աշխարհին մէջ՝ դպրոց մը կը ներկայացնէր, — ազնիւ գրականութեան դպրոցը, — որուն սիրելի վարպետներէն մէկը կը մնայ միշտ Թովմաս Թէրզեան, հակառակ իր մեկուսացումին։

Կ'ըմբռնենք, օրը օրին կատարուող լրագրութեան մէջ, բանավէճը, կարծիքներու անհամաձայնութիւնը, ընդդիմախօսութիւնը, բայց ասո՛նք ալ ուղղամտութեան ու բարեկրթութեան սահմաններուն մէջ։ Իսկ անկէ անդին, բո՛ն իսկ գրականութիւնը, եւ երբեմն մինչեւ իսկ բանաստեղծութիւնը անձնական նկատումներով խաթարելու, պղտորելու ճիգը, որ երեւան կու գայ մեր կարգ մը նորելուկներու գրչին տակ, ճշմարիտ քերթողները, ճշմարիտ գրա՛գէտները՝ անճարակներու, նորավարժներու դոհ ու բոհին եւ լրագրական աղմուկներուն մէջ մոռցնել, մեկուսացնել տալու տխմար պայքարը, զոր կը մղեն կարգ մը գրչակներ, ամենէն զզուելի երեւոյթներէն մէկը չէ՞ մեր արդի գրական-լրագրական հրապարակին։ Որովհետեւ տասը նորահաս կամ նորագոյն գրիչներէն մէկը կը յաջողի ու կանուխէն համակրութիւն կը շահի հանրութեան քով, պէտք է որ մնացորդ իննին պոռչտուքնե՞րը մտիկ ընենք տարին ամբողջ։ Եւ ասո՞նք են որ պիտի կազմեն մեր ապագայ գրագէտներուն սերունդը։

Մերժուած ոտանաւոր մը, չի հաւնուած նորավէպ մը, ետ դարձուած որ եւ է խակ գրուածք ի՛նչ ողորմուկ գանգատներու, — լրագրութեան մէջ արձակուած գանգատներ, — տեղի կու տան երբեմն՝ հեղինակին ու արբանեակներուն կողմէ, խմբագրին կամ խմբագրութեան դէմ որ այդ անքաւելի մեղքը գործած էր։ Մեր երէցները այս տեսակ բարքեր չունէին, գէթ անոնք որոնց դասակարգին կը պատկանէր ողբացեալ Փարադաշ էֆ.ն։ Խմբագրատան պարզուկ գրասեղաններուն առջեւ կու գար կը նստէր, ատենօք, համեստութեամբ մը որ իր մասին մեր արդէն իսկ ունեցած համարումը ու պատկառանքը կ'աւելցնէր, եւ հակառակ իր խորունկ հմտութեանը եւ գրական կարողութեանը, սովորական յօդուածագիրէ մը տարբեր ձեւ մը չէր առներ. յաւակնոտութիւն ըսուած բանը իրեն համար չէր, թէեւ իրմէ պակաս արժանիք ունենային խմբագիրները՝ որոնց հետ հաղորդակցելուն մէջ հաճոյք մը կը փնտռէր։ Այսօր, դպրոցէն նոր ելած տղայ մը որ իր արձակ կամ ոտանաւոր մէկ շարադրութիւնը թերթի մը կը տանի, այնպէս ուռած-փքած ձեւ մը կառնէ, որ ձեռագիրը կարդալու հետաքրքրութիւնն իսկ կը վանէ։

—Փարադա՛շ էֆէնտի, քերթուած մը ունի՞ք արդեօք յառաջիկայ թիւին համար, կը հարցնէինք իրեն յարգանքով։

Եւ ինքը, իր միշտ համակրելի շեշտովը.

—Մէկ երկու ոտանաւոր թարգմանութիւններ բերած եմ, կը պատասխանէր, Իտալերէնէ ու Անգլիերէնէ. տեսէ՛ք եթէ կը հաւնի՞ք...

«Եթէ՛ կը հաւնի՞ք»...

Այս համեստ բացատրութիւնը անհետանալու վրայ է խմբագրական միջավայրերու մէջ փոխանակուած խօսակցութիւններէն։ Եւ, բաց ի ծանօթ գրագէտներու եւ բանաստեղծներու élite դասակարգը կազմող փոքրիկ խումբէն, որոնց դիմում կ'ըլլայ միշտ թերթերու կողմէ՝ իրենց աշխատակցութիւնը խնդրելու համար—պէ՛տք է այս պարագան ալ խոստովանիլ անկեղծօրէն—չյաջողածներու եւ չխոստացողներու ստուար խումբ մը կայ որ գոնէ առ ի քաղաքավարութիւն չգիտեր նուազ յաւակնոտ ու աւելի՛ համեստ ըլլալ։

Ինչպէս ըսի, Փարադաշ էֆ.ն միակը չէր իր տեսակին մէջ. ուրիշներ մեռան իրմէ առաջ. եւ իրեն ժամանակակից ու տարեկից գրագէտներուն, բանասէրներուն, բանաստեղծներուն քով որոնք կ'ապրին՝ միշտ կայ շուք մը, վարք ու բարքի ձեւ մը, յարաբերութեան ու տեսակցութեան ազնուութիւն մը որ հետզհետէ ցանցառ կը դառնայ մեր այն գրողներուն քով մանաւանդ որոնք իրաւ է թէ խմբագիր են, յօդուած կը շարադրեն, ոտանաւոր կը յանգաւորեն, բայց շիտակ շիտակ երկու պարբերութիւն դժուարաւ քով քովի կը բերեն։ Ասոնք, գոնէ յաւակնոտ ու նախանձոտ չըլլալու չքմեղանքը ունենային։

Տ. Ա.

ԱՆԼՈՅԾ ՍԷՐԸ

ԶՐՈՒՑԱԽԱՌՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՇԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Սըրգօն, շա՛տ գեղեցիկ, առնացի խոշոր կազմուածքով, անվախ, համարձակ երիտասարդ մըն էր։ Եկած էր Մշոյ Աւզուտ գիւղէն, հարսնիքի մը համար։

Պարի խաղի ատեն բուռն սէր մը կ'ունենայ աղջկան մը, որ իր ձեռքէն բռնած էր։

Խաղը կը դադրի։ Սըրգօն՝ կը հարցնէ տեղն ի տեղօք աղջկան հօր մօր անունը, տունը, եւ առաւուն կանուխ՝ միս մինակ հո՛ն կ'երթայ։ Շինականին դուռը բաց է Աստուծոյ հիւրին, ճամբորդին։ Կը տեսնէ որ ճիշդ գտած էր տունը, իր տեսած աղջիկը հո՛ն էր։ Հօրը մօրը խեճ (=քով)։

—Գիտէ՞ք, ինչո՞ւ եկայ ձեր տուն, հարցուց Սըրգօն, աղջկան հօրը։

—Հազար բարի, իմ աչիշ վրայ եկար, ճամբորդ ես, պատառ մը հաց ունինք։

—Ես հացի համար չեկի։ Աստուծոյ հրամանաւ ձեր աղջիկը «ուզելու եմ եկի» եթէ ի տաք կ'առնեմ, եթէ չէք ի տար, կ'անցնիմ կ'երթամ, դուք գիտէք։

Հայր ու մայր, թէեւ բոլորովին անծանօթ այս համարձակ երիտասարդին, բայց չափազանց կը համակրին։ Անոր տեսքը, պօյը պօսը, կազմուածքը, հիանալի էին։

—Դու ո՞ր տեղաց ես, ո՞վ ես, ի՞նչ ունիս հարցուցին։

—Ես Աւզուտեց եմ. բան մըն ալ չունիմ. ահա ես։

Մտածենք. քեզի «նօղապ կիտանք» ըսին։ Երիտասարդը դուրս ելաւ։

* *

Որոշումը տրուեցաւ։ Սիրած էին երիտասարդը. հարկաւ անօթի պիտի չթողուր իրենց աղջիկը։ Աղջիկն ալ համակերպեցաւ իր ծնողաց որոշումին։

Սըրգօն ներս մտաւ. շա՛տ գոհ եղաւ հաստատական պատասխանէն։ Հարսնիքի պատրաստութեան սկսան. օրն ալ որոշեցին։

Սըրգօ քաղաք գնաց, քանի մը կտոր նոր լաթեր բերաւ հարսնցուին. անմիջապէս պսակուեցան եւ հետեւեալ օրէն իսկ առաւ իր կինը եւ բռնեց իր գիւղի ճամբան։

Ճամբան դժուար, լեռնային էր, անտառներով խրթնացած։ Երկու երեք օրուան ճամբայ հարս ու փեսայ միս մինակ, հետիոտն պիտի քալէին։

Հազիւ խորասուզուած էին անտառին մէջ՝ 2-3 գողեր կը դիմաւորեն նորապսակ ամոլը։ Իրենց կեանքն ու պատիւը՝ հաստատուն, յայտնի վտանգի մէջ էր։ Հարսը արցունքով միայն ինքզինքը կ'արտայայտէր։

Սըրգօն արտասնդեց իր կինը. մինչեւ որ ես չմեռնիմ, դուն չես մեռնիր։ Իսկ երբ ես մեռնիմ, դու ալ մեռիր, — ինէ աւելի չես արժեր։

Գողերը մօտեցած էին։ Սըրգօ իր պարզ նաջախէն զատ բան մը չունէր։ Անձնապաստանութեան առաջարկը բացարձակապէս կը մերժէ։ Գողերը զէնքի կը դիմեն։ Սըրգօ կը յարձակի եւ կը լմցնէ անոնց գործը։

—Կարգը հիմա քեզի եկաւ կը յարէ Սըրգօ իր կնոջ։ Կին մարդիկ զղջանապահ չե՛ն ըլլար։ Օր մը չէ օր մը անպատճառ պիտի պատմես այսօրուան անցքը եւ վրէժառութեան պատճառ պիտի ըլլաս։ Պէտք է քեզ ալ լմցնեմ։

Ասի պարզ սպառնալիք մըն էր որ իր նպատակին կը հասնէր։

Հարսը ծանր երդումներով ապահովցուց Սըրգօն, որ ընաւ իր բերանը պիտի չառնէր այդ անցքը եւ առած վայրկենին իր արեւը պիտի կտրուէր։

Սըրգօ շա՛տ գոհ իր կնոջ երդումներէն ու պայմանէն՝ սիրով ողջագուրեց զայն։ Շարունակեցին իրենց ճամբան եւ անփորձ ու անվտանգ հասան իրենց տունը։

Հարսը տեսաւ որ լաւ տուն մը հարս եղած էր։ Սկեսրայր, կեսուր, ներ, աներձագ, տագր, ամէն բան կար։ Միւլք մալ, ասոնք ալ տեղն էին։

Սիրով ընդունուեցաւ Սըրգօի հարսը։

* *

Երկու երեք ամիս անցած էր հարսնիքի օրերէն ի վեր։ Սըրգօի աներն ու զոքանչը կարօտցան իրենց աղջիկը. դարձի ատենը կ'անցնէր։ Ճամբան հեռու էր. մօտիկ գիւղ մը չէր որ քանի մը տղայ ղրկէին եւ հէրանց տուն բերէին իրենց աղջիկը. ո՞վ պիտի երթայ հո՛ն։ Վերջապէս նորհարսը դարձ պէտք էր ընէր։ Կորիճ երիտասարդներու խումբ մը կազմուեցաւ. գնացին առօք փառօք հարսը բերին հէրանց տուն։ Անպատում էր իրենց ուրախութիւնը։ Աղջիկը լաւ նայուած էր, գոհ, սիրով։ Ի՛նչ օգուտ սակայն. շատ շատ ամիս մը պիտի մնար նորհարսը իր հօր տունը։ Դարձին՝ վերադարձը կար։

Աս պարագան չափազանց ծանր կու գար հարսին ծնողացը։ Մտածեցին աղջկան սիրտը շրջել։—Աղջի՛կ, քեզ մեր ռէսի տղուն տանք. արդէն քեզ կը սիրէ. այդպէս հեռի տեղ ո՛ւր պիտի երթաս. այստեղ ամէն օր մեր մօտը կ'ըլլաս։

—Հայրի՛կ, ըսաւ աղջիկը, չէ՞ որ զիս պսակեցիք. ինչպէս զիս ռէսի տղուն կուտաք։

—Հոգ չէ՛ աղջիկս. ռէսի տղուն հետ հիմա չենք պսակեր. Սըրգօի... մեռնելէն ետքը կը պսակենք։

—Է՞հ, երբ Սըրգօն լսէ որ զիս կարգած էք, ձեր տունը կը փճացնէ։ Ես չեմ ուզեր ռէսի տղան։ Ես շա՛տ գոհ եմ իմ Սըրգօէն։ Ուրիշ մը չեմ ուզեր։ Վճռական շեշտ մը ունէր այս «չեմ ուզեր»ը։

Աղջիկ հարսը՝ իրաւ կը սիրէր Սըրգօն. ինչ պատճառ կար զատուելու. — Ոչինչ պատճառ։

Հայր ու մայր՝ պառաւ, ջատուկ կիներ մէջտեղ ձգեցին, որպէսզի աղջիկը համոզեն։ Ռէսի տղուն ալ թոյլ տրուեցաւ որ աւելի յաճախէ իրենց տունը։ Շատ ջանք թափելէ ետքը բռնի կերպով հազիւ կը յաջողին հաւանութեան պէս բան լսել աղջկան բերնէն։

Աղջիկը օրէ օր կը ձգէր իր խօսքը, մօտեցնելով իր դարձի օրերը, որոնց վերջը անպատճառ Սըրգօն պիտի գար զինքը տանելու։ Հաշիւը ճիշդ ըրած էր հարսը։ Ռէսի տղուն երթալու հաւանութիւնը ճիշդ ա՛յն օրը առաւ՝ երբ Սըրգօն ալ եկած պիտի ըլլար։

Հայր ու մայր խնդումերես էին։ Աղջիկը ղրկեցին Ռէսի տունը։

* *

Ռէսի տղան թերմաշ, ոչինչ, երկչոտ մըն էր, հակառակ իր տեսքին։ Մանաւանդ պատւոյ զգացումէ զուրկ, համակերպած էր՝ միշտ «ո՛չ, չեմ ուզեր» բառը պսակուած կին մը առնելու։ Աղջկան գեղեցկութիւնէն զգլխած, վայրկեան մը առաջ առագաստ կը նայէր։

Աղջկան սիրտը անհանդարտ, բնաւ բան մը չէր զգար այս նոր առագաստէն։ Ստուգած էր նաեւ թէ իր հօրը դրանէն դուրս անմիջապէս ետքը Սըրգօն ներս մտած էր արդէն։

Ռէսի տղան եւ հարսը հազիւ առանձնացած էին, խոշոր առնէտ մը, իր ծակը կորսնցուցած՝ աղուէսին անդին կ'ոստոստէր։ Բաց տղան իր եամենին բէեօլ եւ առաջին հարուածով կը սատկեցնէ անոր հիրը։ Եւ կը հրամայէ որ հարսը վերցնէ սատակը եւ պատին վրայ կախ տայ պոչէն։

—Ի՞նչ պէտք կայ որ սատակը կախենք, կը հարցնէ հարսը։

—Ի՛նչ, առտուն եկողներուն կը ցուցնենք, եւ կ'ըսենք թէ նայեցէ՛ք իմ մարդը մէկ հարուածով ահագին առնէտը սատկեցուց։

Հարսը աւելի եւս կ'աւրուի։ Սըրգօյին սրտոտութիւնները ո՛ւր, այս տղայականը ո՛ւր։ Կարելի էր բաղդատութեան դնել։ Այս ի՛նչ յիմարութիւն է. սատկած առնէտ պահել. առտուն հռչակել։ Արժանապատուութեան զգացումը այնքան ուռեցուց իր սիրտը, որ կասկած չտալու համար համակերպեցաւ. սատկած առնէտը կախեց եւ ըսաւ թէ քիչ մը դուրս ելլեմ գամ։

Ելաւ...։

* *

Սըրգօ բոլորովին միամիտ, ինչպէս ըսինք, նոյն օրը Աւզուտէն կը մտնէ եւ ուղղակի իր աներոջ դուռը կ'երթայ։

Իրիկուան դէմ էր. Հարսը մէջտեղ չէր։

—Ո՞ւր է գացեր հարսը, հարցուց Սըրգօն։

—Հօրեղբօրդին գնաց, պատասխանեց աները։ Այս գիշեր չգար։ Հոգ չէր։ Կըրնար ըլլալ։ Սըրգօն հոգնած էր. ուզեց քնանալ։

Ամառուան տաք եղանակն էր։ Գիշերները տան մէջ փակուիլ շա՛տ դժուար էր։ Ամէն մարդ բացօթեայ կը ննջէին ջահաւորուած երկնքի մը տակ։ Լուսնակը իր ցանկալի դէմքը սքօղած էր շատոնց. հետեւաբար շա՛տ ուշ իր նազելի ճեմքը պիտի սարքէր։

* *

Գիւղին մէջ, այն ալ Սըրգօյի աներոջ պարտէզին մէջ, խոշոր օձ մը, վիշապ մը երեւան եկած էր։ Չորս դին կ'աւերէր, կ'ապականէր։ Ոչ ոք կ'իշխէր մտնել այդ պարտէզը։

Հայր ու մայր մտարերած էին որ Սըրգօյին անկողինը այդ պարտէզը դնել տան։ Սըրգօ որ չէր գիտեր վիշապի մը գոյութիւնը, անգիտակցաբար պիտի թունաւորուէր այդ գիշեր, պիտի մեռնէր եւ իրենց աղջիկը ազատ պիտի ըլլար Ռէսի տղուն հետ ապրելու։ Աղջիկը համոզելու համար՝ այս վատ ծրագիրը բացատրած էին արդէն իրեն։ Հարսը շա՛տ անհանգիստ կ'ըլլար, քանի մտածէր թէ իր ծնողքը ի՛նչ գէշութիւններ կը գործէին հակառակ իր կամքին։ Երբեք չէր կրնար հաւատալ թէ քաջ Սըրգօն այդպիսի ստորին թակարդներու մէջ պիտի փճանար։

Սըրգօն ալ տաքէն, թէ ուրիշ նախազգացումով մը կը նեղուէր։ Դուրսը քնել հաճելի պիտի ըլլար, երբ աները զինք տեսաւ թէ ներսը շատ տաք էր, պարտէզը աւելի հանգիստ պիտի ընէր։

Շատ աղէկ, ըսաւ Սըրգօն, եւ անկողնի փէրթերը գրկելուն պէս աներոջ առաջնորդութեամբ պարտէզ գնաց։ Աները պարտէզին դռնէն գիշեր բարիով մեկնեցաւ։

Սըրգօ իր անկողինը պարզեց խոշոր ծառի մը տակ. հանուեցաւ եւ բոլորովին միամտութեամբ երկնցաւ, լայն շունչ մը առնելով ա՛յնքան յոգնեցուցիչ ճամբորդութենէ մը ետքը։

Գիշերը բաւական յառաջացած էր, եւ լուսնակը իր աղօտ լոյսը կը սփռէր ամէն կողմ։ Սըրգօն անհանգիստ կ'ըլլար անսովոր վժլտուքէ մը. աչքերը բացաւ. չզացաւ տեսաւ ահագին օձը, որ կը սպառնար իրեն։

Չափազանց արագութեամբ դուրս թռաւ անկողնէն. պարտէզի դրան ետեւի խոշոր փայտը ձեռք բերելով, ա՛յնպիսի ճարպիկ յարձակում մը ըրաւ օձին վրայ որ քանի մը հարուածներու տակ լմնցուց վիշապը, եւ կատարեալ հանդարտութեամբ նորէն մտաւ իր անկողինը։

* *

Սըրգօյին կինը, արժանապատուութեան, հաւատարմութեան, անկեղծ եւ բուռն սիրոյ մը թափին տակ Ռէսին տունէն դուրս ելած եւ ուղղակի իրենց պարտէզը եկած էր։

Այս վատ տղուն հետ չեմ կրնար ապրիլ. ես կ'երթամ իմ Սըրգօին. եթէ վիշապը զանի թունաւորեր է, զիս ալ թող թունաւորէ. իսկ եթէ ողջ է իմ Սըրգօն, ես ալ ողջ պիտի մնամ իրեն հետ. Այս էր իր հաստատ առաջադրութիւնը։

Երբ պարտէզ եկաւ հարսը, արդէն երկնքի հարսն ալ իր աղօտ լոյսին տակ ամէն բան կը լուսաւորէր։ Սըրգօ հանդարտ կը քնէր. ալ անսովոր վժլտուքը դադրած էր։ Զարմացաւ հիացաւ հարսը իր Սըրգօյին քաջութեան վրայ։ Տեսաւ օձին սատակը, անճոռնի սատակը. տեսաւ իր քաջ մարդուն խաղաղիկ քունը։ Առանց արթնցնելու՝ ինքն ալ տեղ մը գտաւ անկողնին մէջ։

Առտուան աքլորը կը յեղյեղէր իր «Զարթի՛ք»ը, գեղին ժամկոչը «օրհնեալ է»ն կ'երկնցնէր. ազամանեթին խոր Սըրգօ արթնցաւ։ Ապշեցաւ... իր կինը քովն էր։

Չկրցաւ մեկնել այս երեւոյթը։ Ինչո՞ւ իր հօրեղբօր տունէն փախած եկած էր պարտէզ եւ առանց լուր տալու՝ գլուխը բարձի վրայ դրած էր։ Սըրգօին արթնցնալուն հետեւանքով, հարսն ալ արթնցած, պիշ պիշ զիրար կը դիտէին։

Սըրգօն սպառնալից շեշտով հարցուց թէ ինչպէս յանդգնած էր գիշերանց իր հօրեղբօր տունը թողուլ եւ դուրս ելլել։

Աղջիկը կատարեալ պաղարիւնութեամբ ծիծղաց։ Եւ Սըրգօն հանդարտեցնելով՝ պատմեց իր դարձի օրէն ի վեր զինքը Ռէսի տղուն հետ կարգելու համար բոլոր անցածներն ու դարձածները։ Ըսաւ նաեւ թէ զինքը յատկապէս այդ պարտէզին մէջ քնացուցած էին, որպէս զի թունաւորուէր։ Սարսուռ մը անցաւ քաջ Սըրգօյի ոսկորներուն մէջէն, եւ լռեցաւ բոլորովին իր հիանալի, իրեն չափ քաջ կնոջը պատմութեան վերջը լսելու։

Հարսը շարունակեց, ես ո՛չ թէ հօրեղբօրս տունէն, այլ Ռէսի տունէն կու գամ. եկայ որ կամ քեզի հետ մեռնիմ կամ քեզի հետ ապրիմ։

Առնէտի պատմութիւնը շա՛տ հետաքրքրեց Սըրգօն, զոր իբր գլխաւոր նկատեց բոլոր անցած դարձածը ստուգելու համար եւ իր հարսին ձեռքէն բռնելով ուղղակի Ռէսին տունը գնաց։

«Տեսաւ զկախուեալ առնէտ»ն։

Ռէսին տղան ապշեցաւ բոլորովին։ Սըրգօն գիտցաւ իր քաջ կնոջ անհամեմատելի յատկութիւնները գնահատել։ Ա՛յնքան նեղութիւններ ու սրտմաշուքներ զորս կրած էր իր դարձին՝ հէրանց տունը, չէին կրցած իր սէրը լուծել։ Սըրգօն կը սիրէր։

Սըրգօ առաւ իր կինը, շուտ հեռացաւ այդ գիւղէն։ Ալ դարձ չըրին։

* * *

ՃԱՄԲՈՒ ՆՕԹԵՐ

ՍԱՄՍՈՆԷՆ-ՏՐԱՊԻԶՈՆ

Իրիկուան ստուերոտ պահուն կը մեկնինք Սամսոնէն, ու ետեւնիս կը ձգենք տակաւ, ճերմակ ու սիրուն քաղաքը, լայնօրէն տարածուած։ Արեւուն մարմրուն ցոլքերուն տակ ճերմակ ու փայլուն ապակիները կը պսպղան. ու հիանալիօրէն գեղեցիկ կ'ընեն այդ աղուոր քաղաքը, որ յանկուցիչ թովք մը ունի, իրեն կապող։

Գիշերուան ցաւագին հակումին մէջ, կը քալէ դէպ հեռուն, վե՛րը, քումայթ պատառ մը անհուօրէն տարածուած ու վարը գորշ ծով մը անթափանց, զոր շոգենաւը կ'ակօսէ, ճերմակ փրփուրներ ցայտեցնելով։ Սարաւանդին վրայ կը քալեմ, եւ ուշադիր կը նայիմ վայրի թռչուններուն, որոնք կը փախչին թեւաթափ։ Հով մը կծու կը ծծէ, ու սարսուռ մը փուշ փուշ կ'ընէ մարմինս. ցուրտէն դող ինչ կը մտնեմ սենեակս. ու ճամպային աղօտ լոյսին տակ կը կարդամ Մասիսը. Հիացած կը չափեմ «Գթութիւնք»ը, սիրուն բանաստեղծութիւն մը. տափական վայրկեանի զինովցնող պատկերացում մը. ան ի՛նչ պարզութիւն, ու ի՛նչ բնականութիւն. հիասթափ կը մնամ անոր յայտնած տպաւորութեան տակ։ Բանաստեղծութեան նոր սեռ մը, զոր ընդգրկած է Վ. Տ., զգայուն քերթողը, չկրցայ որոշել հակառակ գերմարդկային ճիգերուս, որով միտքս չարչրկեցի. ան՝ որ իր արուեստագէտի «սէր»ով ալ հիացում ունեցաւ։

Մոլաբետ կը նեղուիմ ու կը մտնեմ անկողինս, գլուխս բարձիս դրած։ Հազիւ մրափ մը առած եմ, ու կ'արթննամ ընդոստ, սարաւանդը կ'ելլեմ ու կը դիտեմ Կիրասոնը։

Երկինքը բացուած է, լուրթ-կապոյտ մը համասփիւռ, ուր ծիրն ամպեր մաքառուլէններու պէս կը ժանեկեն մօնիկը, որ նոր ծագած աղօտ լոյս մը կը ցանցնէ հովուն գորշ մորթին վրայ. ու լուսաւորները կարմիր կայծերու պէս կը թափին ծովը ծովին։

Կը հիանամ կէս-գիշերուան այս տարօրէն ներդաշնակութիւններուն վրայ. ու աչքերս անհնապատ կը յառեմ դէպի Կիրասոն, աղուոր քաղաք մը, որ հոս ու հոն տարտղնուած լոյսերու մէջ կը ննջայ։

Կը բացուինք խորը, շա՛տ խորո՛ւնկը ծովուն, ու եզերքները կը պարփակուին անորոշ մթութիւններու մէջ, փարոսը միայն հեռուէն, լուսաւոր աստղի մը պէս կը վառի, բեկբեկ ցոլքով, մերթ մարմրուն ու մերթ պսպղուն։

Ժամերը կը սահին լուռ ու կամաց, ու կարօտով մը առտուան կը սպասեմ, աստղերը կ'անդայտանան ու աղօտ լոյս մը աչուըներս կը զինովցնէ։ Կը նայիմ հեռո՛ւն, դէպի արեւուն կողմը, որ կը վառի հրաշեկ, ու բոցավառ կարմրութիւն մը ճերմակ ու տարտամ, մշուշը կ'եռանգաւորէ գոյներու զգլխիչ անուշութիւններով։ Ճաճանչներու սուր ազըն-

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (40)

ՓՕԼ ՊՈՒՐԺԷ

ՍԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐ ՄԸ

Զ

ԱՄՈՒՍԻՆԸ ԵՒ ՍԻՐԱՀԱՐԸ

Ալֆրէտ, այդ մտածման հանդէպ, սիրային յուզումի մը սարսուռը զգաց, որով նորէն անձնատուր եղաւ այն երկչոտութեան, որուն տակ կ'ընկճուէր կնոջը անձին նկատմամբ ունեցած տենչանքը. ու կը շարունակէր աչքին առջեւ բերել տեղի ունենալիք տեսարանը. «Ի՞նչ պիտի ըսեմ անոր. — Ստեցի՛ր. — Ի՞նչ պիտի պատասխանէ Էլէն...» Ալֆրէտ ընդնշմարեց այն անվերջ պատրուակները՝ զորս Էլէն առաջ պիտի բերէր իր պտոյտին շարժառիթը բացատրելու համար. «Պիտի հարցնեմ անոր. կը սիրէ՞ս Արմանը...» Այդ պարբերութիւնը արտասանելու անկարող զգաց ինքզինքը, ինչպէս նաեւ առաջին պարբերութիւնը։ Մնաց որ, այդ հարցումը ի՛նչ հետեւանք կրնար ունենալ։ Եթէ ստոյգ չըլլար Էլէնի սիրահարութիւնը Արմանի հետ, անօգուտ վիշտ մը պիտի պատճառէր իր կնոջ, ա՛լ աւելի ծանրացնելով իրենց ներքին ամուսնալուծումը։ Հապա եթէ ճշմարի՛տ ըլլար... Բայց չպիտի խոստովանէր անիկա։ Դեռ քիչ մը առաջ ստած էր։ Չպիտի՞ կրնար սուտ մը աւելի ըսել։

Այս վարանքը ամէնէն աւելի սաստիկ եղաւ։ Իր աշխատութեան գրասենեակը ելաւ, առանց նոր փորձ մը ընելու։ Քանի մը վայրկեան հանդարտութիւն ունեցաւ, ինչպէս կը պատահի սուր տագնապներէ յետոյ։ Առտուան ժամը մէկն էր. «պառկելու երթամ,» ըսաւ ինքնիրեն։ Իր սովորութեան համաձայն, քանի մը թուղթեր կարգի դրաւ, խնամքով ծածկեց կրակը, հրդեհ մը պատահելու վախէն ու անկողին գնաց, գրեթէ հանդարտ վիճակի մը մէջ։ Բայց հազիւ թէ պառկած էր, անձկութիւնը վերսկսաւ ա՛լ աւելի չարաչար կերպով։ Բուսաբանական պարտէզին Ներքուղին նորէն տարածեց իր տերեւազուրկ ծառերու կամարը, որուն տակէն կ'անցնէին Էլէն եւ Արման։ Ի՛նչ կ'ըսէին իրարու։ Ծանօթ ձայնը դարձեալ արտասանեց սա աղիտաբեր վանկերը. «Երէկուընէ ի վեր։» Ա՜հ, ստախօս, ստախօս... Ու անգամ մըն ալ գործելու հարկը ներկայացաւ անխուսափելիօրէն, այդ հալածողական պահուն։ Իր մտածումները երկու խումբի բաժնուեցան. «կամ այն է որ զիրար կը սիրեն եւ կամ այն է որ չեն սիրեր... Եթէ զիրար չեն սիրեր... Եթէ կը սիրեն... Ի՛նչպէս գիտնալու է։ Էլէնի՞ թէ Արմանի միջոցաւ։» Այս վերջինին հետ բացատրութիւն մը ունենալու գաղափարը ներկայացաւ յեղակարծօրէն եւ որովհետեւ այս գաղափարը գործածելու պէտքը գոհացնելով հանդերձ, քանի մը ժամ կը յետաձգէր զայն, սկսաւ մտքին մէջ ամփոփել այն ամէն փաստերը, որոնք նպաստաւոր էին Էլէնի համար։ Այս բացատրութիւնը չունէր այն անպատեհութիւններէն եւ ո՛չ մէկը, որոնք առաջ պիտի գային Էլէնի հետ ունեցած խօսակցութենէն։ Եթէ երբեք Արման ու Էլէն զիրար չէին սիրեր ընաւ, ամէն ինչ իր վիճակին մէջ պիտի մնար, որովհետեւ Էլէն չպիտի գիտնար իր ամուսնին կասկածը եւ Արմանի ըրած դիմումը։ Եթէ կը սիրէին զիրար, այդ խոստովանութիւնը պիտի խլէր՝ իր բարեկամին ուղղամտութեան շնորհիւ։ Գէթ այս վերջինը չէր ստած իրեն։ Կրնա՞ր այսպէս պատասխանել, ինչպէս ըրած էր Էլէնի պարբերութեան, իրեն՝ Ալֆրէտի համար այնքան պարզ ու անհարկու եղող պարբերութեան. «Ինչպէս էք երէկուընէ ի վեր...» Ատիկա կը նշանակէր արգիլել Արմանը որ խօսի, այդ բառերով ընդունելով զայն... Եւ յետոյ կան կասկածներ որոնց վրայ պէտք չէ որ բարեկամ մը լուռ մնայ իր բարեկամին հանդէպ։ Եթէ, ինք՝ Ալֆրէտ իմանար թէ Արման իր սրտին վրայ նախատական կասկած մը ունէր, միթէ խորապէս չպիտի վիրաւորուէր, առանց բան մը ըսելու։ Այդպիսի լռութիւն մը չպիտի նկատէ՞ր ծրի նախատինք մը։ Է՛հ, ուրեմն, այդ նախատինքը չպիտի ընէր Արմանի։ Սրտաբաց պիտի երթար Արմանի քով եւ անոր ցոյց պիտի տար իր վիշտը։ Այս դիմումը գործնական արդիւնքներ ալ պիտի ունենար Էլէնի համար։ Կրնար իր բարեկամէն խնդրել որ նուազ գայ Ռոշֆուքօ փողոցի բնակարանը։ Եթէ կը սխալէր իր կասկածին մէջ, եւ եթէ Արմանի հաղորդուած էր Էլէնի վշտին ճշգրիտ պատճառը, կրնար այս անգամ խօսակցութեան միջոցին, փափկանկատութեամբ հարցնել... Այդ երկար գիշերուան մէջ, այդ ծրագրին վրայ որոճաց, որ վերջապէս իր պէտքը զգացուց իր կամքին առջեւ։ Առտուան դէմ, թմրած ու վատատարեկ քունով մը ննջեց, որ հետեւանքն է ջըղային ուժի մեծ սպառումներու։ Արթընցած պահուն, ինքզինքը գտաւ առջի օր տուած որոշման հանդէպ. կանխատեսեց թէ այդ օրը գիշերուան պէս ահռելի պիտի չըլլար իրեն համար. ու ժամը 9ին, Արմանի դուռը ափ առաւ, ոչ առանց սարսռալու ամբողջ սրտով, թէեւ վճռապէս որոշում տուած ըլլար։ Այս վերացական հոգիները, որոնց այնքան նողկանք կ'ազդէ գործելը, կարող են կորով ունենալու, բաւ է որ այդ կորովը յենած ըլլայ տրամախոհութեան։ Կրքոտ հոգիները իրենց ուժը կը քաղեն կոյր թելադրութենէն, իսկ խիստ չոր հոգիները՝ շահու պայծառ տեսքէն։

(Շարունակելի)

տուք մը կը ծակէ ծովուն գորշ երեսը. ու հունա, մաղուած լոյսի փոշիացում մը կը ծիածանէ չղարշներու մէջ փաթթուած ճերմակ ու թամպակ ամպերը։

Ժամը չորսն է. հեռուէն կ՚ընդնշմարուի Տրապիզոնը, մշուշներու մէջ կէս մը կորսուած, մեծ ու ընդարձակ քաղաք մը որ ընդարձակօրէն կը տարածուի. Յունաց գմբեթաւոր ու ժամացուցաւոր եկեղեցին, եւ հոյակապ դպրոցը Նորաշէն, առաջին անգամ ակնարկներ կը գրաւեն. ու տակաւ աչքերս կը յառեմ Տրապիզոնի բովանդակութեան, ծառերով եզերուած։

Շոգենաւը իր խարիսխը նետած է արդէն. Նաւակները ճերմակ կարապներու պէս կը սուրան. ու դուրս կ՚ելլեմ սիրտս ուրախ՝ սիրելիներս տեսնելու համար, որոնք կարօտով ինծի կը սպասեն։ Քաղքին ժխորը եւ եռուզեռումը ծանրացած գլուխս կը չարչրկեն, ու հազիւ դուրս կ՚ինամ յոգնած եւ ուժաթափ։

Յուզումներս՝ տխուր կամ զուարթ՝ ներհակ տպաւորութիւններ կ՚ընեն վրաս, ու տրտմօրէն կ՚արցունքոտին աչուըներս, կարօտի սէրեր, որոնք հոգիս կը վիրաւորեն։

Գ. Ե.

Տրապիզոն

«ԼՐԱԳԻՐԸ ԳԱՒԱՌԻՆ ՄԷՋ»

Տիարպէքիրցիներուն լրագրի մասին ունեցած անտարբեր ըմբռնումը մատնանշող եւ Տիարպէքիրէ գրուած թղթակցութենէ մը թելադրուած՝ Մասիսի համակրելի խմբագրապետը Արեւելքի 5017 թիւին մէջ գեղեցիկ խմբագրական մը նուիրած էր՝ «լրագիրը գաւառին մէջ» վերնագրով։ Իր սովորական գգուիչ ու փափկանկատ ոճովը բացատրելէ յետոյ թէ ի՛նչ մեծ աշխատութեամբ եւ զոհողութիւններով պարբերական կամ առօրեայ թերթ մը հրապարակ կ՚ելլէ, հետաքրքիր եղած էր միանգամայն իմանալու թէ գաւառներու մէջ, ընդհանուր առումով, ի՛նչ ընդունելութիւն կը գտնեն այն բոլոր օրաթերթերն ու պարբերականները որոնք մեր մէջ լոյս կը տեսնեն։

Առաջին առիթով, ըսեմ նախ, թէ գաւառներու մէջ—եւ անշուշտ ինծի ծանօթ եղող գաւառներու համար է որ մասնաւորապէս կը գրեմ ներկայ յօդուածս—լրագրի մասին տակաւին չկայ այն սէրը եւ ընդունելութիւնը՝ զորս պէտք էր ըլլար կամ աւելի ճիշդը կը բաղձացուի որ ըլլայ։

Գաւառներուն՝ լրագրի մասին ունեցած ըմբռնումը յատկանշելու համար կրնանք մասնաւորապէս երեք դասակարգի բաժնել.

Ա. Անոնք որ լրագիր բնաւ չեն կարդար։

Բ. Անոնք որ կիսկատար լրագրասէրներ են,

Գ. Անոնք որ ստուգապէս կը յարգեն լրագիրը եւ կը սիրեն ընթերցանութիւնը։

Առաջին դասակարգին պատկանողները մեծամասնութիւն մը կը կազմեն, որոնք կամ գրել կարդալ չեն գիտեր բոլորովին, կա՛մ նախնական չա՛տ հարեւանցի՝ այսինքն, հասարակ գրել կարդալէ մը դատ ոչինչ գիտեն. նոյն իսկ չենք չնորհք պարզ ընթերցանութիւն անգամ չեն կրնար ընել։ Այս դասակարգին համար դիւրին է մակաբերել թէ ի՛նչ աչքով կը նային լրագրին։ Ասոնցմէ ոմանց համար, լրագիրը անկարեւոր, չատ չատ «գրոց աչակերտներու» վերաբերող բան մըն է, որ՝ իրենք կը կարդան, իրենք կը հասկնան։ Ոմանց համար ալ «սուտի տոպրակ» կամ «տակառ» մըն է ան. այնքան մեծածաւալ էջեր ինչո՛վ պիտի կրնային լեցուիլ։

Նոյն ժամանակ առանց խորհելու եւ հաշուելու իրենց ժամավաճառութեանց վրայ՝ քաֆէնէներու, սրճարաններու անկիւնները, ուր կ՚երթան թանկագին ժամեր վատնելու, նարտ, թուղթ, տամա խաղալով, կոնծելով, բամբասանքներ ընելով։

Գալով երկրորդ դասակարգին, որ իր կիսկատար ընթերցասէրի հովերովը ամէնէն չատ կը զբաղեցնէ թերթերու վարչութիւնները, խմբագիրները, գաւառի գործակալները, պարզապէս անտանելի է։ Ասոնցմէ ոմանք թերթի մը բաժանորդագրուելով կը կարծեն թէ իրաւունք ունին իրենց ուզածին պէս խաղալիկ դարձնելու զայն։ Երբ մէկէ մը հրապարակային վրէժ լուծել ուզեն, քանի մը տող բան մրոտելով կը ղրկեն իրենց բաժանորդագրուած թերթին հասցէին, անհրաժեշտ հրատարակուիլը սպասելով, քանի որ բաժանորդ են։ Հապա ի՛նչ կ՚ըսէք անոնց, որոնք իրենց խելապատակէն վիժած խեղճուկրակ գրուածքները թերթերու մէջ հրատարակել տալու մարմաջէն բռնուած, իրարու ետեւէ կը գրեն ու կը ղրկեն այն թերթերու հասցէներուն՝ որոնց բաժանորդագրուած են։ Եւ երբ տեսնելով թէ իրենց բոլոր գրութիւնները լոյս աշխարհ չտեսնելու պայմանաւ զամբիւղը կը նետուին, յուսախաբ եղած՝ կը սկսին տրտունջներ ընել թերթին դէմ, առարկելով թէ «համ հոտ չունի ու կարդացուելու արժանի բաներ չկան», «բոլոր հրատարակուածները քնաբեր յօդուածներ են միայն» եւայլն։ Ու ճիւղէ ճիւղ ցատքռտող ճնճղուկներու պէս, վեց ամիսը անգամ մը կը տեսնես որ՝ ուրիշ թերթ մը սկսեր են բերել տալ. հարկ է ըսել թէ իրենց բաղձանքին հասնելու նպատակաւ աւելի, քան թէ կարդալու եւ մտքի սնունդ առնելու համար։ Ինքզինքնին լրագրասէր, ընթերցասէր նկատող այս դասակարգին մէջ են նաեւ անոնք՝ որոնք լրագիր մը բերել տալով, կ՚ուզեն ցոյց տալ հասարակութեան թէ ուսումնականներ են իրենք, լրագիր կը կարդան, բան գիտեն, աշխարհք կը ճանչնան։ Այս խորհուրդով լրագրի բաժանորդագրուողները աւելի ծիծաղելի չե՞ք դըտներ. բայց ստուգիւ, գաւառներու մէջ միայն այս մտածումով լրագիր բերել տուողներ բաւական կը ճանչնամ, որոնք՝ չատ հեղ, նոյն իսկ նորեկ թերթին հասցէի գօտին անգամ չեն պատռեր, գոնէ հարեւանցի ակնարկ մը նետելու համար վրան. բացուածներուն ալ հազիւ տասնէն երկուքը կամ երեքը կը կարդան, ներքին եւ արտաքին լուրերէն քանի մը հատուածներու վրայ աչք նետելով միայն։ Ետոյ կարգը կու գայ խաբեր համար թերթի բաժանորդագրուողներուն, որոնք կը տեսնես որ տարի մը բերել կու տան, երկու տարի ալ առանց լրագրի կ՚անցընեն, եթէ երբեք թերթի գործակալ մը չներկայանայ դարձեալ խնդրելու համար որ բաժանորդագրուին։ Ասոնցմէ յետոյ կուգան այնպիսիներ, որոնց համար լրագրի դրամ տալը եթէ ոչ մեղք մը՝ գոնէ աւելորդ ու անտեղի ծախք մըն է։ Սակայն ձրի եթէ գտնեն սանկ, աչք մը կը դարձնեն, երբ խնդացնող, հետաքրքրութիւն չարժող գրութիւն մըն ալ կը պարունակէ։ Կան վերջապէս այնպիսիներ ալ, որոնք՝ խստապահանջ եւ չատ դժուարահաճ են որ եւ է լրագիր կատարելապէս սիրելու համար։ Այս կարգէն ոմանք կը պահանջեն որ բաժանորդ գրուած թերթերուն քաղաքականը ճոխ ըլլայ. ոմանք կ՚ուզեն որ թերթօններ չորս երեսներու վրայ չորս տեսակ ըլլան, քանի որ միայն թերթօն կարդալու համար լրագրի դըրուած են, ոմանք ալ գիտական յօդուածներու սիրահար են. մինչդեռ ուրիշներ կը տրտնջան որ կրօնական նիւթերու վրայ բնաւ չեն գրուիր, իսկ ոմանք ալ գրական յօդուածներու համար հոգի կուտան, եւլն.։ Անանկ որ, եթէ ամէն ըսուածի եւ ուզուածի ականջ կախուի, պէտք կ՚ըլլայ իւրաքանչիւր մարդու քմահաճոյքին համեմատ մէյմէկ թերթ հրատարակել․․․։

Բայց անոնք որ երրորդ դասակարգին կը պատկանին, իրապէս ճանչցողներ են լրագրին արժէքն ու օգտակարութիւնը. որոնց համար անհրաժեշտ պէտք մըն է լրագիր ունենալը եւ զայն մտաւորութեամբ կարդալն ալ ամենամեծ հաճոյք մը։

Հարկ չեմ տեսներ հոս լրագրին բազմաթիւ օգտակարութիւնները թուել, քանի որ այս մասին չատ անգամներ գրուած է. միայն թէ կատարեալ հոգածութեամբ հրատարակուած թերթերու օգտակարութիւնը աւելի մեծ եղած է ընթերցողին վրայ, քան թէ այնպիսիները՝ որոնք յարափոփոխ վիճակի մը մէջ կը գտնուին իրենց ուղղութեամբ, գաղափարներովը, դաւանանքներովը։ Աւելորդ է ըսել թէ այս կարգի թերթերուն յանցաւորները բուն իսկ իրենց վարիչներն են, որոնք՝ այսօր գրածնին վաղը կը մոռնան. բայց այս կէտը մեր ներկայ յօդուածին նպատակէն դուրս ըլլալով՝ զանց կ՚առնենք աւելի մանրամասնութեանց մէջ մտնելու եւ կ՚անցնինք բուն մեր գրելիքներուն։—

Լրագրի մասին իրենց տարբեր ըմբռնումներովը որոշուող այս երեք դասակարգը ցոյց կուտայ թէ՝ տակաւին մեր ժողովրդեան մէջ պէտք եղածին չափ լրագրասիրութեան փափաքը արմատցած չէ եւ հետեւաբար լրագիր կարդալու օգտակարութիւնը զգացողներ ալ եթէ ոչ բնաւ՝ բայց պէտք եղածէն աւելի հազուագիւտ են։

Գաւառներու մէջ լրագիր կարդացող կիները գիսաւորներու պէս քիչ են. իսկ այրերու մէջ ալ ընդհանուր առումով՝ հարիւրին հինգ հոգի կը գտնուին (*). եւ այս հինգին մէջ կը գտնուին երկրորդ դասակարգին պատկանողները, որոնք աւելորդ է ըսել թէ չենք չնորհք թերթի համար դրամ վճարել անգամ կը դժկամակին սովորաբար։ Ահա թէ ինչո՛ւ մեր օրաթերթերէն եւ պարբերականներէն ոմանք միօրինակ եւ երկար տարիներ չեն կրնար իրենց գոյութիւնը պահպանել եւ բաժանորդներու հասցէին ուղղուած ազդեր, երբեմն մեղմ, երբեմն կծու ակնարկութիւններով անպակաս կ՚ըլլան թերթերու անկիւնները, որպէսզի փութացնեն իրենց անվճար մնացած բաժնեգինները։

Սամսոն ՊՕՂՈՍ Գ. ՍԻՄՈՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*). — Ինչպէս որ յիշած էի արդէն, ինծի ծանօթ եղող չրջակայ վեց գաւառներու համար է խօսքս։

Արտաքին Լուրեր

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Նախարարական տագնապը.— Ծովային նախարարը.— Դահլիճին հրաժարականը.—Ալֆոնս թագաւորը— Պ. Սակաստա.— Խորհրդարանը եւ նախարարութիւնը։

Մատրիտ, 4 դեկտ.—(Բարիզեան թերթի մը թղթակցէն).— Երէկ հեռագրեցի առաջին երեւոյթները նախարարական տագնապին. ամէն ոք կանխատեսած էր բայց ոչ ոք կը յուսար թէ յանկարծակի երեւան պիտի ելլէ։ Ահաւասիկ քանի մը մանրամասնութիւններ.— Ծովային նախարար Վէրակուէյի դուքսը, երեքշաբթի օրը, պալատ գնաց՝ թագաւորին մատուցանելու խորհրդարանին մէջ իր ենթարկուած ճախողումին բոլոր պատճառները։ Դուքսը նախ թագաւորին մատոյց իր հրաժարականը զոր նախարարապետ Պ. Սակաստա եւ նախարարները, խորհրդարանական տեսակէտով, չուզեցին ընդունիլ, վասն զի այդ հրաժարականին պատճառ եղած են ընդդիմադիրները՝ մեծամասնութեան մէկ մասին բացակայութենէն եւ ձեռնպահութենէն օգտուելով։ Վէրակուէյի դուքսը, սակայն, բացարձակապէս պնդեց։ Պ. Սակաստա ալ պալատ գնաց եւ իմանալով ծովային նախարարին ըրած յայտարարութիւնը, փութաց մատուցանել դահլիճին բոլոր անդամներուն հրաժարականը, վասն զի ընդդիմադիրներու բոլոր խումբերուն ընթացքը ցոյց կու տայ թէ դահլիճը որ տասնըհինգ օր առաջ կազմուած էր, սիսթէմաթիք ընդդիմութեան մը ենթակայ կ՚ըլլայ, զոր կը դիւրացնէ Սպանիոյ խորհրդարանին ներքին կանոնադրին առաձգական հանգամանքը։ Պ. Սակաստա ըսաւ նաեւ թէ զարմանալով տեսած է որ պահպանողական կուսակցութիւնը հերձուածող խումբերու կը միանայ ներկայ պարագաներուն մէջ, որոնց միակ նպատակն է ընդհանուր կազմալուծութիւն մը առաջ բերել իրենց օգտին համար։ Թագաւորը ընդունեց Պ. Սակաստայի հրաժարականը, չեշտելով որ անդառնալի կերպով մատուցուած ըլլալուն համար էր։ Ալֆոնս ԺԳ. յայտարարեց թէ քանիչորս ժամէն պիտի պատասխանէ, բայց իրիկուան հեռաձայնով հրաւիրել տուաւ Պ. Սակաստան եւ յայտնեց անոր թէ որոշած է, այսօր, խորհրդակցիլ Ծերակոյտին ու Երեսփ. Ժողովին հիմակուան ու նախկին ատենապետներուն եւ կուսակցապետներուն հետ։

—Պ. Սակաստա, պալատէն մեկնելուն, խորհրդակցեցաւ իր պաշտօնակիցներուն հետ, որոնք կատարելապէս հաւանեցան իր ընթացքին։ Յետոյ հրաւիրեց Ծերակոյտին ու Երեսփ. Ժողովին ատենապետները, որոնք միեւնոյն կարծիքը յայտնեցին, ըսելով որ վաղանցուկ կարգադրութեանց պիտի չհամակերպին, խորհրդարանին երկու ժողովներուն գոյութիւնը երկարելու համար։ Կ՚ըսուի թէ արմատական-ազատական կուսակցութեան պետը՝ Պ. Քանալէաս ալ կեդրոնացումի մը համակարծիք չէ, վասն զի չատ վաղանցուկ կը նկատէ այդ տեսակ կարգադրութիւն մը։ Ընդհանուր տպաւորութիւնը սա է թէ խորհրդարանական տեսակէտով միակ ուղիղ լուծումը պիտի ըլլայ որ պահպանողական կուսակցութիւնը կազմէ նոր դահլիճը՝ Պ. Պ. Սիլվէլայի, Վիլլավէրտէի, Մաուրայի եւ Ազքարակա զօրավարին հետ

—Պ. Պ. Սակաստայի, Մոնթէրօ-Ռիոսի, Վէկայի եւ Արմիժոյի կարծիքը այն է թէ Սպանիոյ ներկայ խորհրդարանը կարելի չէ պաշտօնավարել, վասն զի թէ՝ մեծամասնութեան մէջ անկարգապահութիւն կայ եւ թէ փոքրամասնութիւնն ալ անընդհատ խափանարար ընթացքի մը կը հետեւի։ Կուսակցական ուրիշ պետեր ալ անհրաժեշտ կը դատեն խորհրդարանին լուծումը, բայց ընդհանուր կարծիքի մը նաչելով, այդ հրամանագիրը այն ատեն միայն պիտի տրուի, երբ Պ. Սիլվէլա պաշտօնի կոչուի։

—Սպանիոյ մէջ գործերու այսքան խառնակութիւն չատ հազուադէպ է, վասն զի բոլոր կուսակցութիւնները այնպէս համոզուած են թէ դահլիճին կազմութիւնը եթէ իրենց յանձնուի, պիտի կըրնան ամէն բան կարգադրել եւ խորհրդարանին համար ընտրութիւն կատարել իրենց կարծիքին համաձայն։ Միայն պահպանողական կուսակցութիւնը ուղիղ ընթացքի մը կը հետեւի։ Պ. Սիլվէլա կ՚ըսէ թէ պիտի չվարանի ընդունիլ նախարարութեան կազմութիւնը, եթէ իրեն յանձնուի, եւ թէ ամէն կերպով պիտի հնազանդի վեհապետին կամքին։ Կացութեան ամէնէն աչքի զարնող կէտն է ազատական կուսակցութեան անդարմանելի պառակտումը։ Պ. Քանալէաս եւ արմատական-ազատականները կը մեղադրեն Պ. Սակաստան թէ ներկայ տագնապին պատճառ եղած է՝ միշտ հակելով դէպի աջակողմեաններուն եւ կղերականներուն, փոխանակ պահելու իր ծրագրովը ըրած խոստումները։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիեննայի գերմանական նոր դեսպանը.— Գերմանիոյ մաքսային ծրագիրը.—Աւստրիոյ Հունգարիոյ տնտեսական պայմանադրութիւնը։

Վիեննա, 4 դեկտ.—Վիեներ Ալկեմայնե Ցայթունկ կը ծանուցանէ թէ Վիէննայի գերմանական նոր դեսպան ֆոն Վէտէլ կոմսը դեկտեմբերի վերջերը իր պաշտօնատեղին պիտի ժամանէ։ Այդ միջոցին եթէ Գերմանիոյ մաքսային սակացոյցի ծրագիրը օրէնքի ոյժ ստացած ըլլայ, ինչ որ հիմա գրեթէ հաւանական կը նկատուի, ֆոն Վէտէլ կոմսը պիտի ծանուցանէ թէ Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ կնքուած առեւտրական դաշնադրութիւնը, պայմանաժամը աւարտելուն պիտի դադրի։ Ալկեմայնե Ցայթունկ Պերլինէն կ՚իմանայ թէ այդ պարագային գերման կառավարութիւնը նկատողութեան պիտի առնէ Աւստրիոյ խորհրդարանին դժուարութիւնները, եւ, նոր դաշնադրութեան բանակցութիւնները եթէ 1903 տարին չաւարտած չվերջանան, հիմակուան դաշնադրութիւնը պիտի չարունակէ, մինչեւ որ աւարտին բանակցութիւնները։

—Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը, Հունգարիոյ նախարարապետ Պ. ֆոն Զէլլի հետ տեսակցելէ ետքը, խորհրդակցեցաւ նաեւ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին եւ Աւստրիոյ նախարարապետ Պ. ֆոն Քէրպէրի հետ՝ Աւստրիոյ ու Հունգարիոյ կառավարութեանց միջեւ բանակցութիւնները վերսկսելու տնտեսական պայմանադրութեան մասին, որուն չուտով կնքումը անհրաժեշտ դարձած է՝ Գերմանիոյ մաքսային սակացոյցի ծրագրին քուէարկութիւնը ապահով նըկատուելուն հետեւանքով. նաեւ այն պարագային համար, որով Կոլուխովսքի կոմսը որոշած է, ներկայ տարին չվերջացած, ծանուցանել թէ Իտալիոյ հետ կնքուած առեւտրական դաշնադրութիւնը պիտի դադրի, պայմանաժամը աւարտելուն։ Աւստրիա-Հունգարիա եթէ ներկայ տարին վերջանալէն առաջ՝ այդ ծանուցը չընէ, դաշնադրութիւնը ինքնին պիտի երկարի մինչեւ 1903 դեկտեմբեր 31. այդ պարագային իտալական գինիներուն Աւստրիա-Հունգարիա մուտքը նպաստաւորող յօդուածը, ի վնաս տեղական գինիներուն, երկու տարի եւս գոյութիւն պիտի ունենայ՝ այսինքն մինչեւ 1904ի վերջը։ Արդ, Հունգարիա բոլորովին կ՚ընդդիմանայ ատոր, եւ Պ. ֆոն Զէլ բացարձակապէս խոստացած է Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին որ այդ յօդուածը գոյութիւն պիտի չունենայ ներկայ տարւոյն մէջ։

ՄԱՐՈՔ

Անգլիոյ պահանջումները.— Բերէկիի կղզին.— Հերքում մը։

Թանճէր, 4 դեկտ.—Մաարիփի Լիպերալ լրագիրը Թանճէրէն առնուած ընդարձակ հեռագիր մը հրատարակած է, ուր ըսուած է թէ բանակցութիւններ կը կատարուին Մարոքի կողմէ Անգլիոյ թողելու Բէրէկիլ կղզին, Թանճէրի եւ Սէութայի միջեւ, եւ թէ այդ բանակցութիւնները յաջողելու վրայ են։ Արդարեւ այդ տեսակ անհաւանական լուր մը եղած է, բայց պաշտօնական չրջանակներու մէջ կը հերքուի, ըսելով որ Մարոքի բարձրագոյն չրջանակներուն մէջ բրիտանական գործակալներու յարաճուն ազդեցութիւնը կրնայ այդ տեսակ զրոյցներու ծնունդ տալ։ Վերջին պահուն այդ բանակցութեանց մասին ուրիշ բան մը կ՚ըսուի՝ այսինքն թէ Անգլիա միայն Մարոքի վեհապետէն արտօնութիւն խնդրեր է այդ կղզիէն քարեր հանելու, Ճիպրալթարի մէջ աւազան մը չինութեան համար։

ԱՆԳԼԻԱ

Ֆրանսայի հետ յարաբերութիւնները.— Շաքարի խնդիրը.— Լորտ Բրանպորնի յայտարարութիւնը.— Կրթական օրինագիծը.— Բանակը։

Լոնտոն, 3 դեկտ.—Անգլիոյ խորհրդարանին անդամները, զանազան կուսակցութեանց պատկանող եւ առեւտրական կարգ մը չահեր ներկայացնող, Ուէսթմինսթրի մէջ գումարուեցան, ուր Բարիզի անգլիական առեւտրական սենեակին նախորդ նախագահ եւ միջազգային իրաւունքի Ընկերակցութեան փոխ-նախագահ Պ. Պարքլէյ առաջարկութիւն մը պարզեց անգլեւ-ֆրանսական յանձնաժողով մը կազմելու՝ երկու երկիրներուն միջեւ եղած վէճերը կարգադրելու համար՝ 1897ի անգլեւ-ամերիկեան պայմանադրութեան հիմերուն վրայ։ Պ. Պարքլէյ պնդեց իր առաջարկութեան գործնական հանգամանքին վրայ եւ ըսաւ թէ բնաւ խնդիր չկայ միջազգային իրաւարարութիւնը արգիլելու եւ կամ անոր հակառակ ուղղութիւն մը տալու։ Ատենապետը յարեց թէ պէտք է ընել Լա Հէյի պայմանադրութեան չկրցածը՝ այսինքն տեսակ մը ինքնաչարժ դրութիւն հաստատել՝ բարեկամաբար կարգադրելու այն խնդիրները զորս դիւանագիտութիւնը չէ կրցած կարգադրել։ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ առեւտրական սենեակները եւ քանի չափ գլխաւոր վաճառականներ չատ նպաստաւոր են այդ առաջարկութեան։ Երեսփոխաններու այդ գումարման նախագահը Պ. Ե. Պիքէթ յայտարարեց թէ կատարելապէս համոզուած է որ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ մէջ ամէնէն ազդեցիկ մարդիկը մինչեւ խանդավառութեան սահման համակրութեամբ մը պիտի ընդունին Պ. Պարքլէյի առաջարկութիւնը։ Ներկաները չնորհակալութեան քուէ տուին Պ. Պարքլէյի՝ այդ առաջարկութեանը համար։

—Արտաքին գործոց խորհրդական Լորտ Բրանպորն, երէկ, Երեսփ. Ժողովին մէջ, չաքարի խնդրոյն վրայ խօսելով, յայտարարեց.— «Անգլիոյ կառավարութեան «թէզ»ը այն է թէ փոխադարձութեան մաքսերու սահմանումը եւ կամ նպաստ ընդունող օտար չաքարներու ներածման արգիլումը անհամապատասխան չեն՝ ամէնէն նպաստաւորեալ ազգին տրամադրութիւնը կրող դաշնադրութեանց հետ։ Անգլիա 1899ին այդ կարծիքը յայտնեց Ռուսիոյ, երբ Հնդկաստան մասնաւոր մաքս մը դրաւ ռուսական չաքարներուն վրայ։ Նաեւ յայտարարեց թէ, այդ «թէզ»ը եթէ չընդունուի, 1859ի դաշնադրութիւնը պիտի դադրի պայմանաժամը աւարտելուն։ Ռուսիա չպատասխանեց եւ դաշնադրութիւնը չդադրեցաւ։»

—Ազատական կուսակցութիւնը Երեսփ. Ժողովին մէջ պահանջեց մերժել կրթական օրինագիծը, բայց այդ պահանջումը մերժուեցաւ 134ի դէմ 286 ձայնով։ Մեծամասնութիւնը կը ծափահարէր։ Ժողովը յետոյ այդ օրինագիծը ընդունեց երրորդ ընթերցումով եւ իսկոյն ղրկեց Լորտերու ժողովին որ մասնաւորաբար գումարուած էր եւ որ առջի ընթերցումով զայն ընդունեց։ Պ. Պալֆուր ու իր օրինագիծը յաջողած կրնան նկատուիլ։

—Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը պաշտօնապէս ընդունեց կամաւորներու բազմաթիւ սպաներու հրաժարականը, նոր կանոններուն հետեւանքով։ Ասոնց չատերը վաղեմի եւ կարող սպաներ են։ Ասոնց մէջ կայ Պալֆուր գնդապետը, որ ինը տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէր։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Շանկայի պարպումը.— Անգլիա, Ֆրանսա ու Գերմանիա.— Ռուսիոյ մտադրութիւնները.— Դրամական տագնապը։

Լոնտոն, 3 դեկտ.—Անգլիոյ կառավարութիւնը, երէկ, պաշտօնագիրներ հրատարակեց Շանկայի պարպումին մասին. ատոնցմէ կը տեղեկացուի թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը Ֆրանսայի կարծիքը ուզեր է։ Ֆրանսական կառավարութիւնը չէ հակառակած Շանկայի պարպուելուն, պայմանով որ բոլոր տէրութիւնները միեւնոյն ժամանակ ետ քաշեն իրենց զինուորները եւ թէ որ եւ է տէրութիւն եթէ զինուորական միջամտութիւն մը ընէ, Շանկայ նորէն գրաւուի։ Գերմանիա ալ Ֆրանսայի կարծիքը ուզեր է այդ մասին։ Այս վերջինը պատասխաներ է թէ Ֆրանսա ալ լաւագոյն երաշխաւորութիւն մը կ՚ուզէ։ Գերմանիա պատասխաներ է Անգլիոյ, կրկնելով Ֆրանսայի յայտարարութիւնները եւ յարելով որ Չին ալ պէտք է խոստանայ թէ որ եւ է տէրութիւն պէտք չէ Անգլիոյ կողմէ արտօնուի Կապոյտ գետին վրայ որ եւ է կէտ գրաւելու, եւ ոչ ալ այդ կողմերը մասնաւոր առաւելութիւն մը ունենայ։ Անգլիոյ կառավարութիւնը պատասխաներ է թէ Եանկ-Չէի հովիտին ամբողջութիւնը արդէն պէտք եղածին պէս պաշտպանուած է միջազգային կարգադրութիւններով. բայց այդ միջոցին Գերմանները արդէն Չինէն ձեռք բերած են իրենց ուզած ապահովութիւնը։ Նոյմ. 7ին Լոնտոնի գերմանական դեսպանը կը ծանուցանէր նաեւ Անգլիոյ կառավարութեան թէ Չինէն ձեռք բերուած ապահովութիւնները մասնաւորաբար Անգլիոյ դէմ ուղղուած չեն։

—Բէքինէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Ռուսիա մտադիր է մաքսատուններ հաստատել Մանչուրիոյ մէջ՝ արեւելեան սահմանագլուխին եւ Բորթ-Արթուրի սահմանագլուխին վրայ։ Մաքսերը չինական սակացոյցին համաձայն սահմանուելով Չինու պիտի հատուցուին։ Յուսալի է որ Գերմանիա ալ միեւնոյնը ընէ Քիաօ-Չէուի նկատմամբ։

Շանկայ.—Եուան-Շի-Քայ փոխարքան, երբ հոս էր, օտարազգի կարեւոր պաշտօնատարի մը հետ տեսակցած միջոցին յայտարարեց թէ Չինու կառավարութիւնը որոշած է տէրութեանց ըլլալիք հատուցումը ոսկեդրամով չվճարել։ Այս յայտարարութիւնը կրնայ փորձի համար եղած նկատուիլ, բայց պանքաներու յանձնաժողովը երբ վճարմանց թուղթերը փոխարքային ստորագրութեանը ներկայացնէ, խնդիրը այն ատեն պիտի պարզուի։

—Դրամի սակին անկումը նիւթական մեծ տագնապ մը առաջ կը բերէ։ Ներածմանց վաճառականութիւնը կեցած է եւ արտածմանց մասին անմիջական յաջողում մը յուսալի չէ։ Չինական պաշտօնատարները, կացութեան տեղեակ ըլլալով հանդերձ, դարման մը չեն ըներ, այլ առիթէն օգտուելու կ՚աշխատին, վաճառականներուն վնասելով։ Ներքին մաքսերու պաշտօնարանին մէջ անօրինակ գործունէութիւն մը կը տիրէ։

ՎԵՆԵՑՈՒԷԼԱ ԵՒ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անգլիական ցոյց.—Նաւեր կը ղրկուին.— Գերմանական երկմտութիւններ։

Պէրմուտեան կղզիներ, 3 դեկտ.— Անգլ. Բէրրիպիւսըն յածաւորակը երէկ Վէնէցուէլա մեկնեցաւ։ Բարիպտիս, Ալպէրթ եւ Բուէյլ նաւերը եւս այսօր պիտի մեկնին, Թրիպիուն եւ Արիատն նաւերը քիչ ժամանակէն անոնց պիտի հետեւին։ Բէրրիպիւսըն 3600 թոնօնոց երկրորդ կարգի յածաւորակ մըն է։ Բարիպտիս նոյնպէս երկրորդ կարգի յածաւորակ մըն է 4360 թոնօնոց, Ալպէրթ 2600 թոնօնոց, մարտանաւ մը, Բուէյլ թորփիլահալած մը, Թրիպիուն երկրորդ կարգի յածաւորակ մը 3400 թոնօնոց եւ Արիատն 11,000 թոնօնոց՝ առաջին կարգի յածաւորակ մը։

Պերլին.—Գերմանական պաշտօնական հեռագրական գործակալութիւն մը յայտարարութիւն մը հաղորդած էր, որուն համեմատ երեք յածաւորակներ Քիլի մէջ հրաման ստացած էին պաշար ամբարելու իրենց մօտաւոր մեկնումին առթիւ դէպի Վէնէցուէլա։ Այժմ կը ծանուցանէ թէ յածաւորակները Գերմանիա պիտի մընան հիւսիսային ծովուն մէջ կատարուելիք գերմանական նաւային ռազմափորձերուն մասնակցելու համար։ Այս խնդրին առթիւ Պերլինէր Նոյէսթէ Նախրիխթէն գիտել կու տայ թէ, այսպիսի ընթացքներու մէջ կամ յածաւորակ ղրկելու պէտք չի կայ եւ այս պարագային պէտք չէր որ թոյլատրուէր անհիմն զրոյցի մը չրջելուն, եւ կամ թէ եթէ Վէնէցուէլայի մէջ ցոյց մը ընել նախամեծար կը համարուի, պէտք չէր որ այս մտադրութենէն ետ կեցուէր, քանի որ ներկայ խնդիրը տակաւին կարգադրուած չէ։ Այժմեան ընթացքը միակ արդիւնքը պիտի ունենայ Քասթրօ նախագահը քաջալերելու իր այս ոչ-քաղաքավար ընթացքին մէջ եւ իրեն պիտի թոյլատրէ նորէն պարծենալու թէ քանի մը թեթեւ զարկերով գերմանական մարտանաւերը յետս մղած է։

ԲՐՈՒՍԻ ԹՆԴԱՆՕԹՆԵՐԸ

Թէ ի՛նչպէս պատերազմէն առաջ Ֆրանսա կարող էր Բրուսի թնդանօթները գնելու. — Բրուսի տան կողմէն Նաբոլէոն Գ.ի ուղղուած հետաքրքրաշարժ նամակ մը։ — Մերժուած առաջարկութիւններ.—

Բրուսի ընտանիքին վրայ խօսելով վերջերս Վիլհէլմ կայսրը գերման կայսրութեան իբր ամէնէն հաստատ հիմերէն մէկը հռչակեց. ամէնուն սակայն ծանօթ չէ որ Ֆրիտրիխ Բրուս, ժառանգողին հայրը, օր մը Նաբոլէոն Գ.ի առաջարկեց իր թնդանօթները վաճառել, նոյն իսկ այն թնդանօթները որոնք 1870ին Ֆրանսացւոց այնքան վնաս պատճառեցին։ Այս պատմութիւնը հետաքրքրաշարժ է եւ արժանի պատմուելու։ 1860 յունուար ամսոյն մէջ Բրուսի մետաղագործարանը Նաբոլէոն Գ.ի ներկայացնել տուաւ երկու տետրակներ հետեւեալ նամակով.— «Տէր Արքայ, երախտագէտ ըլլալով գնահատման նշանէն զոր 1867ի Արուեստահանդէսին մէջ Ձեր Վեհափառութիւնը հաճած է ինձ չնորհել, կը համարձակիմ խնդրել Ձեր Վեհափառութենէն որ հաճի ընդունիլ ներկայիս կցուած տեղեկագիր մը՝ կարգ մը փորձերու վրայ որոնք տեղի ունեցան իմ Էսսէնի մետաղագործարաններուս մէջ Ռուսիոյ կայսեր հրամանաւ, զօրավար Մաղէվսքիի տնօրինութեան ներքեւ եւ Բրուսիոյ պատերազմական նախարարութեան հրամանաւ՝ մասնաւոր բրուսիական յանձնաժողովի մը տնօրինութեան ներքեւ 1867ի Արուեստահանդէսէն առաջ, կը համարձակիմ կարծել թէ այս տետրակները հետաքրքրաշարժ պիտի ըլլան Ձեր Վեհափառութեան համար, որ այնքան փորձերը տուած է հրետանիի վերաբերեալ խնդիրներու մասին իր հմտութեանը, եւ ասով քաջալերուեցայ Ձեր Վեհափառութեան ներկայացնելու կատարուած փորձ մը որ մինչեւ ցարդ այսպիսի արդիւնք մը չէր տուած եւ կրնայ փոփոխութիւններ առաջ բերել, թնդանօթաձգութեան մէջ, գիտութիւն մը որ իր յառաջդիմութեան մեծ մասը կը պարտի Ձեր Վեհափառութեան նախաձեռնութեան եւ աշխատութեանց։ Հետեւաբար վստահ կերպով է որ Ձեր Վեհափառութենէն կը խնդրեմ ընդունիլ տեղեկագիր մը որ գիտունի մը ուղղուած կրնայ համարուիլ եւ կը մնամ ամենայն յարգանօք Ձեր Վեհափառութեան հնազանդ եւ խոնարհ ծառայ. —Հէնրի Հաս, պետ Բրուսի հաստատութեան։» Այս նամակին կ՚ընկերանային երկու տեղեկագիրները պարունակող տետրակները, Նաբոլէոն Գ. իսկոյն իր դիւանապետին միջոցաւ ղրկեց Լըպէօֆ մարեչալին՝ որ այն ատեն զօրավար էր եւ հրետանիի յանձնաժողովին պետն էր, նամակը եւ երկու տետրակները, խնդրելով որ այս մասին իրեն տեղեկագիր մը չինուի։ Ամիս մը վերջը, 1868 փետրվար 27ին զօրավարը կայսեր կը ղրկէր խնդրուած տեղեկագիրը՝ հետեւեալ գրութեանը հետ մէկտեղ։ 1. Բրուսիական դրութեամբ պողպատէ թնդանօթները տակաւին վըստահ կերպով կարելի չէր երաշխաւորել թէ չէին պայթեր։ 2. Ռուսիա գոհ չէր մնացած իրեն յանձնուած 9 բթամատ տրամագիծ ունեցող թնդանօթներէն։ Մէկ խօսքով զօրավար Լըպէօֆ աննպաստ կարծիք կը յայտնէր, որուն հետեւանօք Նաբոլէոն Գ.ի իր ձեռքովը գրեց թէ յիշեալ գրութիւնը պարունակող ծածկոյթին վրայ ընելիք բան մը չկայ եւ թէ պէտք է դասակարգել (11 մարտ 1868)։ Եթէ մարաջախտ Լըպէօֆ ուրիշ կարծիք մը յայտնէր այս առաջարկութեան մասին, ո՛վ գիտէ թէ ի՛նչ հետեւանք պիտի ունենար։

ԻՒՄՊԷՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԸ

Ելեւմտագէտ ատեանը.— Ի բացակայութեան դատավարութիւնը.— Հարցաքննիչ դատաւորին յայտարարութիւնը.— Սուֆրէնի տրուած հերքումները.

Բարիզ, 4 դեկտ.— Հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Լէտէ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ.— «Տակաւին եօթը կամ ութ օր պիտի սպասեմ աշխարհի հինգ մասերուն մէջ կատարուած խուզարկութեանց արդիւնքին։ Եթէ այդ պայմանաժամէն ետքը արդիւնք մը ձեռք չբերուի, քննութեան տեղեկագիրները դատարանին պիտի յանձնեմ եւ Իւմպէրները ի բացակայութեան պիտի դատուին։ Բոլոր վկաները լսուած են. նոր իմացուելիք բան չկայ»։

—Ընդհանուր դատախազի օգնական Պ. Ֆրանսուա Բոնսէ սկսած է իր ամբաստանագրին պատրաստութեանը, որ երկու-երեք հարիւր էջերէ բաղկացած հատոր մը պիտի կազմէ։ Գործին ամբողջ պատմութիւնը պիտի պարունակէ՝ այդ նշանաւոր ընտանիքին ծագումէն մինչեւ վերջին չահատակութիւնները։

—Իւմպէրներուն դատին համար ժամանցում խնդիր ալ կայ, վասն զի այն պայմանադրութիւնը որ խնդրոյ նիւթ կը կազմէ, 1883ին պատրաստուած է, բայց անկէ վեր Տիկին Իւմպէր գործածած է խարդախութեան այդ գործիքը։ Դատական իշխանութիւնը 1893էն առաջ եղած բոլոր գործերը չեղեալ նկատած է, որով ժամանցում չի կրնար ըլլալ։ Այդ թուականէն մինչեւ իրենց փախուստին օրը, Իւմպէրները հարիւր քանի տեսակ խարդախութիւններ գործած են՝ զանազան գրութիւններու պատրաստութեամբ՝ Քրաւֆորտներու անունով։ Իւմպէրները ամբաստանուած են իբրեւ խարդախ, խարդախեալ պարկոներ գործածող եւ խաբեբայ։

—Սուֆրէն ըսած էր թէ Իւմպէրներու դրամարկղը հարիւր միլիոն արժեթուղթ կը պարունակէր՝ կարճ միջոցի մէջ ձեռք անցուած։ Մասնաւոր քննիչ մը քննութիւն կատարելով յայտարարեց թէ ամէն կերպով կարելի է որ դրամարկղը այդքան արժեթուղթ պարունակէ, բայց նոյն իսկ քանիչորս ժամուան մէջ կարելի չէ այդքան մեծաքանակ արժեթուղթ ձեռք անցընել։

—Սուֆրէն Փըթի Բարիզիէնի թղթակցին ըսած էր թէ Ֆրէտէրիք Իւմպէր խորհրդականի դեր կը կատարէր, այդ բոլոր մանուածապատ գործերուն մէջ, Թէրէզ Իւմպէրի առաջնորդելով։ Հիմակ ալ, մնալով իր այդ յայտարարութիւնը, ուրիշ լրագրի մը ուղղած նամակին մէջ կ՚ըսէ թէ այդ դերը Մալլէ անունով անձ մը կը կատարէր որ եթէ երեւան հանուի, հետեւանքը պիտի ըլլայ Ռոմէն Տորիննեաքի ձերբակալութիւնը՝ որուն ներկայացուցիչն էր եւ է տակաւին Մալլէ։ Սուֆրէն կ՚ըսէ թէ Մալլէ եթէ խօսի, մեծ յայտնութիւններ պիտի ընէ եւ թէ Միրար Պանքային հաշուեկարգդար Պ. Տիւրէ լաւ կը ճանչնայ այդ անձը։ Արդ, Պ. Տիւրէ կը յայտարարէ խմբագրի մը թէ Իմպէրնեբու տանը մէջ այդ տեսակ անձի մը չէ պատահած, վրան բնաւ չէ խօսուած եւ թէ իր կարծիքով երբեք գոյութիւն չունի։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Մուսուլի նահանգին Սալահիէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Միլքիէ վարժարանին շրջանաւարտ եւ Պաղտատի նահանգին հետեւորդ պաշտօնեայ Մէհմէտ Ալի պէյ։

—Պրուսայի նահանգին Բէօզթահնեա գաւառին նախիպ անուանուեցաւ Պալըքէսէրի նախորդ նախիպ Շէֆիք էֆ.։ Ատանայի նահանգին Քոզան գաւառին նախիպ անուանուեցաւ Արղընիի նախորդ նախիպ Ալի Րիզա էֆ.։ Սըվազի նահանգին Ջիլէ գաւառակին նախիպ անուանուեցաւ Տիմէթօքայի նախկին նախիպ Մէհմէտ Թահիր էֆ.։ Էրզրումի նահանգին Բասէն գաւառակին նախիպ անուանուեցաւ Պոլվատինի նախորդ նախիպ Թահիր էֆ.։ Էնկիւրիի նահանգին Միխալըճճըք գաւառակին նախիպ անուանուեցաւ Էրէյլիի նախորդ նախիպ Մէհմէտ Սաադէ էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ արտաքին գործոց նախարարութեան քաղաքական դիւանին պաշտօնեաներէն Մէհմէտ Ֆուատ պէյի։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Վերջին թղթաբերով առնուած Թան լրագիրը, կ'ըսէ Հագիգաթ, Ռումէլիի նահանգաց համար գործադրուելիք հրահանգներուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ նոյն նահանգներու քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի տուած տեղեկագիրներուն վրայ՝ Բ. Դրան մէջ Ֆէրիտ փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովին կողմէ տրուելիք որոշումները անպատճառ գոհացուցիչ պիտի ըլլան։

—Մալիւմաթ ալ հետեւեալը կ'արտատպէ Բէջէր Լոյտէն.—«Եւրոպական Թուրքիոյ բնակիչներուն անդորրութիւնը եւ բարգաւաճումը աւելի եւս զարգացնելու նպատակով հրամայուած արտասովոր միջոցները բարեկարգութեան մեծ արժէք ունին։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ, իր հաւատարիմ հպատակներուն անդորրութեանը համար հրամայուած միջոցները, մեծ իմաստութեամբ որոշուած են, որով դիւանագիտական ու քաղաքական ամբողջ աշխարհը ջերմապէս կը դրուատէ Ն. Վեհափառութիւնը։ Վերջին որոշումներուն համաձայն, վարժարաններ ալ պիտի հաստատուին վարժարան չգտնուած տեղերը։ Անշուշտ այդ միջոցներուն շնորհիւ եւրոպական Թուրքիոյ բնակիչները խիստ երջանիկ ու բաղդաւոր պիտի ըլլան։ Տրուած որոշումներուն գործադրութեանը համար կուսակալներէն զատ, ընդհանուր քննիչ մըն ալ կարգուած է. Նաեւ այդ որոշմանց գործադրութեանը հսկելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է։ Հրահանգին կատարելապէս գործադրութեանը մասին տրուած որոշումները շատ ազդու են, որով անոնց կիրառումը փութով ու անթերի պիտի կատարուի։»

—Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն՝ Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէի թէ, կ'ըսէ Մալիւմաթ, ամէն կողմ կը յայտարարուի որ Ռումէլիի նահանգներուն նկատմամբ տրուած որոշումները օգտակար արդիւնքներ պիտի ունենան։

—Իգտամ ալ կ'արտատպէ Թայմզին Վիէննայի թղթակցին մէկ հեռագիրը որ կ'ըսէ թէ օսմ. կառավարութիւնը կարող, պարտաճանաչ եւ նահանգաց տեղական հանգամանքներուն հմուտ բազմաթիւ պաշտօնեաներ ունի, որոնք կրնան Ռումէլիի նահանգաց հրահանգը պէտք եղածին պէս գործադրել։ Այդ պաշտօնեաները ամէն ջանք պիտի ընեն՝ Վեհ. Սուլթանին կողմէ անխտիր ամէն հպատակներուն համար պարգեւուած բոլոր շնորհները այդ հպատակներուն հաղորդելու։

—Ցունաց Պատրիարքարանին պաշտօնաթերթը՝ Էկլիսիաստիքի Ալիթիա, Ռումէլի նահանգաց համար պատրաստուած հրահանգին վրայ խօսելով կ'ըսէ.—«Օրթոտոքս ժողովուրդը իր անձնուիրութեամբը ու հաւատարմութեամբը եւ Վեհ. Սուլթանին համար միշտ բարեմաղթութիւններ ընելով է որ կրնայ իր երախտագիտութիւնը յայտնել՝ Ն. Վեհափառութեան բարձր եւ իմաստուն Իրատէներուն իրականացմանը համար։ Այդ կերպով գործունէութեան նոր ասպարէզ մը բացուած է մեր համաքաղաքացիներէն մեծ մասին որոնք կարեւոր պաշտօններու պիտի կոչուին իրենց կարողութեանը եւ հմտութեանը աստիճանին համաձայն։ Կը յուսանք թէ ատոնք, գիտակցութիւնը ունենալով այն մեծ պատասխանատուութեան զորս կը ստանձնեն մեր Օգոստափառ Վեհապետին եւ իրենց խղճին հանդէպ, պիտի փութան անկողմնակալ գործադրողները ըլլալ Վեհ. Սուլթանին բարձր ու հայրական մտադրութիւններուն։»

—Ռումէլիի նահանգաց քննիչին գեկոյցները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը, երէկ, Բ. Դրան մէջ գումարուեցաւ Ֆէրիտ փաշայի նախագահութեամբ։

—Հանրօգուտ շինութեանց եւմտացոյցին մէջ տարեկան 288,000 ղրուշ պիտի աւելնայ՝ Ռումէլիի նահանգաց համար կարգուելիք հանրօգուտ շինութեանց վեց տնօրէններու համար, որոնք ամսական չորս հազարական ղրուշ պիտի ստանան։

— Ռումէլիի նահանգաց քննիչ յանձնաժողովը, որուն Կ. Պոլսէն մեկնիլը ծանուցինք, ուղղակի Դուռավայի նահանգը երթալով հոնկէ պիտի ձեռնարկէ իր պաշտօնին։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին շինութեան համար կատարուած հանգանակութեան գումարը հասաւ 60,657,070 ղրուշի։

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ.— Ինչպէս ծանուցուեցաւ, զինուորական բարձրագոյն քննիչ յանձնաժողովին դեր–նախագահ Էտհէմ փաշա հիւանդ ըլլալով, անձնապէս Րիզա պէյ, երէկ, կայս. Իրատէի մը համաձայն, Ն. Վսեմութեան ապարանքը երթալով ողջախօսութիւնը հարցուց։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահ Սայիտ փաշա, կատարելապէս ապաքինած ըլլալով, երէկ իր պաշտօնատեղին գնաց։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Աւստրիոյ, Անգլիոյ, Գերմանիոյ ու Ռուսիոյ դեսպանները եւ հելլենական դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ–Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Օսմ. Պանքային ընդհանուր տնօրէն Պ. Կ. Օպուանօ, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ–Եպարքոսին հետ։

ՍՈՒՐԻԱՅԷՆ կիրակի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ առողջապահական քննիչ Պոնկովսքի փաշա, Հիճազի երկաթուղիին տեղերը եւ Ամմանի մէջ քննութիւն կատարելով, տեղեկագրեր է թէ հանրային առողջապահական վիճակը խիստ գոհացուցիչ է։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան մէջ կիրակի օրը գումարուեցան Կ. Պոլսոյ ֆրանսական գաղթականութեան անդամները՝ 1903ի համար երկրորդ երեսփոխան մը ընտրելու, փոխանակ Պ. Լաննըսանի որ յունուար 1էն սկսեալ առաջին երեսփոխան կ'ըլլայ։ Առաջին քուէարկութեամբ ընտրուեցաւ ֆրանսական առեւտրական սենեակին նախագահ Պ. Միրօ որ, սակայն, նախապէս իր բարեկամներէն իմացած ըլլալով որ պիտի ընտրուի, ընդհանուր հիւպատոս Պ. Սիւլիէրի նամակ մը ուղղելով կանխաւ հրաժարած էր։ Ուստի երկրորդ քուէարկութիւն մը կատարուելով Պ. Վէրտու երկրորդ երեսփոխան ընտրուեցաւ, բայց հրաժարեցաւ եւ երրորդ քուէարկութեամբ Պ. Ժաք Ժոսթ ընտրուեցաւ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.— Իգտամ կ'իմանայ թէ Ճապոնի բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն ոմանք պէտք տեսեր են առեւտրական դաշնագրութիւն մը կնքել Թուրքիոյ եւ Ճապոնի միջեւ, վասն զի երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրական ուղղակի յարաբերութեանց հաստատումը երկու երկիրներուն համար շահաւոր նկատած են։ Ատոնք որոշեր են այդ մասին հարկ եղած ձեռնարկները ընել եւ նոյն նպատակով յանձնաժողով մը կազմեր են։ Պ. Եամատա որ Բերայի մէջ ճապոնական վաճառատուն մը ունի, «Ճապոնի առեւտրական միւզէ»ի պիտի վերածէ զայն՝ տնօրինութիւնն ալ ինք պիտի ստանձնէ։ Այդ միւզէին նպատակը պիտի ըլլայ յարաբերութիւններ հաստատել Թուրքիոյ եւ Ճապոնի վաճառականներուն ու գործարանատէրերուն միջեւ։ Պ. Եամատա որ երկու տարիէ ի վեր Ճապոն կը գտնուէր, վերջերս Կ. Պոլիս դարձաւ եւ միւզէին հաստատման ձեռնարկեց։ Պ. Եամատա Ճապոնէն Սիպերիոյ ճամբով քսանըութ օրէն Կ. Պոլիս եկաւ։ Ծովի ճամբով երկու օրէն Ճապոնէն Վլատիվօստոք գացեր է, անկէ երկաթուղիով տասնըութ օրէն Մոսկուա եւ ութ օրէն ալ Մոսկուայէն Կ. Պոլիս։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ հիւպատոսներու տեղեկագրին նայելով, հելլենական առեւտրական շոգենաւերու երթեւեկութիւնները բաւական շատցած են Միջերկրականի մէջ։ Իզմիրի նաւահանգիստը մտած նաւերուն հարիւրին 38 հելլենական են եւ Սէլանիկի համար ալ հարիւրին 32։ Իզմիրի նաւահանգիստը մտած նաւերուն հարիւրին 30ը անգլիական են եւ Սէլանիկ ալ 28։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Ամբողջ շաբթուան մէջ Թիֆթիկի հրապարակին վրայ տիրող հանդարտութիւնը վերջերը բաւական բարւոքեցաւ։ Արդէն ծախուած 420 հակերէն զատ նաեւ վաճառուեցան 241 հակ Դինեա ու Գասթէմունի, վար տեսակ, $10\frac{1}{2}$–13 ղրուշէն, 159 Սըվազ ու Ամասիա, վար տեսակ, 11–14 ղրուշ, 108 Գարահիսար ու Իսքիլիբ $15\frac{15}{40}$–16 եւ 860 Էսկիշէր, Գարահիսար, Միխալըճ ու Նալլըխան՝ $15\frac{3}{4}$–16։ Շաբաթ իրիկուն ալ ծախուեցան 1200 հակ Էսկիշէր, Միխալըճ, Նալլըխան ու Իսքիլիբ 16 ղրուշէն։

—Ցորենի հրապարակը միշտ հանդարտ է։ Անցի օրը եւ երէկ Անատոլէն 20,000 քիլէ բերուեցան։ Նիւ–Եորքի մէջ անցի օրուան գիները էին՝ 79.80, Լիվրբուլ $\frac{5}{11}$ եւ Մարսիլիա 17.90։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.— Դամասկոսէն շաբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Լուբի մէջ հինգ օրուան միջոցին քոլերայէ 15 մահեր պատահեր են։ Եաֆայի մէջ շաբաթ օրը՝ 4 դէպք ու 3 մահ։

—Պէրութէն կը հեռագրեն թէ շաբաթ օրը Սաֆէտի մէջ քոլերայէ մահացու դէպք մը պատահեր է։

—Կիրակի օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ քոլերայէ 8 դէպքեր ու 6 մահեր պատահած են։

Պ. ՊԻՐԺԷ, Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին նախագահը, քանի մը օրէն Բարիզ կ'ուղեւորի, Ծնունդի եւ Տարեգլուխի տօները հոն անցընելու։

Տ'ԱՐՆՈՒ ԿՈՄՍԸ, ընդհանուր տնօրէն Հանրային Պարտքի Թղթակ հասոյթներուն, շաբաթ օրը Ֆրանսայէն Կ. Պոլիս դարձաւ։

ԲՈՌ–ՍԱՅԻՏԷՆ կը գրեն թէ Կուտ–Հոբ յածանաւը, ուր կը գտնուի Պ. Չէմպըրլէն, հինգշաբթի օրը հոն ժամաներ է։ Պ. Չէմպըրլէն ցամաք ելլելով Գահիրէ գացեր է։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Առեւտրական երկրորդ դատարանը, կ'ըսէ Իգտամ, սնանկ հռչակած է Մեծ Շուկային մէջ հնութեան վաճառական Մէհմէտ Ալի պէյը։ Դատարանին անդամ Րիզա պէյ ժիւժ գոմիսէր եւ փաստաբան Հիւսնի ու Հիւսէյին Ֆէհմի պէյերն ալ առժամեայ սէնտիք կարգուած են։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.— Նոյեմ. 18էն 25 Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերուն թիւն է 267, որոնց 4ը՝ թիֆոյէ, 1ը՝ կեղծմաշկէ, 2ը՝ կարմրախտէ ութը՝ շնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ, միւսները զանազան ախտերէ։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն թէ այս տեղի պէս հոն ալ միշտ կ'անձրեւէ եւ երբեմն ալ օդը բացուելով նորէն կը գոցուի։

ՍՈՖԻԱՅԷՆ կիրակի օրուան թուականով կը գրեն թէ Պուլկարիոյ արեւմտեան կողմը առատ ձիւն կը տեղայ։ Ռուսճուքի, Վառնայի ու Թըրնովայի կողմերը երկաթուղիի երթեւեկութիւնները դադրեր են՝ շատ ձիւն տեղացած ըլլալուն համար։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը, կ'ըսէ Սէրվէթ, Կարմիր Խաչի պուլկար նուիրատուներուն Ռուսիա մուտքը արգիլեց. ատոնք պտոյտ մը պիտի կատարէին հոն։

ԲԵՐԱՅԻ Սէնթ–Անթուան եկեղեցիին քովի անել փողոցին մէջ, երէկ, տիկին Կալլիսան տանը պատուհանէն թռչունի վանդակ մը կախած ատեն, փողոց իյնալով գլուխէն վիրաւորուեցաւ։

Պ. ԲՍԱԼԹԻՒ կարասեաց վաճառատունը, այս օրերս ճոխ մթերք մը ստացած է ամէն տեսակ կարասիներու, սրահի, ննջասենեակի, ճաշասրահի համար, եւլն.։ Գիները զեղչուած են։ 6—30

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ

Վաղը իրիկուն, դիւանագիտական փայլուն ներկայացում, ճոխ յայտագրով մը։ Այս ներկայացումը, որուն պիտի մասնակցին Բերայի եւ Պոլսոյ երկու խումբերուն բոլոր արուեստագէտները, կը խոստանայ մեծ ընդունելութիւն գտնել։ Բլառն Բիքարտ իր սկզբնաւորութիւնը պիտի կատարէ. Սիթ ընտանիքն ալ հետաքրքրաշարժ փորձեր պիտի ընէ իր սքանչելի ձիերով, մարզուած անբաղդատելի շուներով։ Երեք Շարմերը ու Մօրի եղբայրներն ալ նոր փորձեր պիտի կատարեն։ Ոչ մէկ բան պիտի խնայուի, յանկուցիչ ներկայացում մը սարքելու համար վաղը գիշեր։ Այս իրիկուն դադար՝ վաղուան պատրաստութեանց համար։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ 4 % բրիօրիթէ պարտաթուղթերու տէրերուն, թէ 1890 ապրիլ 15/27ի կայս. հրամանագրին ԺԴ. յօդուածին համաձայն, վեց տարուան պայմանաժամին միջոցին չգանձուած կտրօնները՝ իրենց պայմանաժամին վերջանալուն թուականէն սկսեալ, ջնջուած պիտի համարուին։ Հետեւաբար, պայմանաժամը 1897 մարտ 1/13ին վերջացող յիշեալ պարտաթուղթերու 13 թիւ կտրօնները, եթէ մինչեւ 1903, 28/13 մարտ չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

⁂

ԱԶԴ.— Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ Օսմ. Հանր. Պարտքի պահանջատէրերուն թէ՝ 1881, դեկտ. 8/20ի կայս. հրամանագրին Եւ յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, բոլոր այն կտրօնները որոնք իրենց պայմանաժամին լրանալու թուականէն ետք, մինչեւ վեց տարի չգանձուին, ջնջուած պիտի համարուին։ Հետեւաբար, 1897, մարտ 1/13ին պայմանաժամին լրացող թիւ 27 կտրօնները, եթէ մինչեւ 1903, 28/13 մարտ չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, 23/6 դեկտ. 1902 1—12

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սթանոսի (Էնկիւրիի մօտ) մէկ քանի ազգայիններ, որոնք ժամանակէ մը ի վեր բանտարկուած էին, ազատ արձակուած են, բարեմաղթութիւններ ընելով Վեհ. Սուլթանին համար։

—Վանայ Նորընտիր Կրօնական եւ Քաղաքական Ժողովներու հաստատութեան Պատրիարքական կոնդակները ղրկուեցան։

—Պալաթի Թաղ. Խորհուրդի ատենապետ Մանուկ էֆ. Ճէվահիրճեան հրաժարական ղրկեր է։

—Ճանիկի Առաջնորդ Տ. Յակոբ եպիսկ. վեց շաբաթէ չափ իր թեմերը եւ Զարշամպա այցելելէ յետոյ, նոյեմբեր 19ին Սամսոն վերադարձած է։

—Ակնայ Առաջն. տեղապահ Տ. Գէորգ վարդապետ Ասլանեան, որուն Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուած էր, շնորհակալութեան գիր մը ղրկած է Պատրիարքարան։

—Ակնայ Առաջն. Տեղապահ Տ. Գէորգ վարդապետ իր թեմերը այցելելէ յետոյ, վերադարձեր է իր Վիճակը։

—Մաքրիգիւղի Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը երկու անգամ հրաւէր ընդունած է նիստ գումարելու, սակայն կարելի չէ եղած։ Խորհուրդը անհամերաշխ տարրերէ կազմուած է եւ այդ պատճառաւ իսկ անկարելի դարձած է անոր պաշտօնավարութիւնը։ Սամաթիոյ Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդի անդամներն ալ կը պատրաստուին հրաժարական տալու։ — Պալաթի Թաղ. Խորհուրդն ալ կազմալուծուած ըլլալով, խնդրուած է որ կազմակերպուի։ Ալէմտաղիի մէջ ալ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմուած է, բայց նախորդ գանձապետը իրբեւ իր անձնական ինչքը կը գործածէ եկեղեցին եւ թոյլ չի տար որ նոր մարմինը ձեռնարկէ իր պաշտօնին։

—Հալէպի Քաղաքական Ժողովը կազմալուծուած վիճակ մը ստացած ըլլալով, դարման մը խնդրուած է Պատրիարքարանէն, յայտնելով թէ այս պատճառաւ է որ Հալէպ Սսոյ Կաթող. ընտրութեան միջոցին՝ պատուիրակ չկրցաւ ղրկել։

—Ս. Պատրիարքը, երէկ, կէս օրէն յետոյ, կայս. Պալատ գնաց։

—Երանուհի մայրապետին մէկ սնտուկը բացուելով նախընթաց օր, ի ներկայութեան Քոյրերուն եւ Խնամակալներուն, մէկ քանի կալուածագրեր եւ կոնդակներու պատճէններ ելած են անոր մէջէն։

ՄԱՀ

ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՄԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

Գալֆաեան որբանոցի մայրապետին դժնդակ հիւանդութիւնը գուշակուած աղէտալի վախճանը ունեցաւ։ Երէկ գիշեր, ժամը վեցին Երանուհի մայրապետ իր հոգին աւանդեց, անմխիթար սուգի մը մատնելով հաստատութեան բոլոր որբուհիները, որոնց վրայ՝ հանգուցեալ մայրապետը կը գուրգուրար ճշմարիտ մօր մը հոգածութեամբ։ Անողոք զուգադիպութեամբ մը՝ Երանուհի մայրապետ կը մեռնի իր վարած հաստատութեան 36րդ տարեդարձի տօնման հետեւեալ օրը։ Հանգուցեալ մայրապետը անծանօթ չէր, որոնց կենսագրութիւնը թուականներու եւ իրողութեանց շարք մը կը պարունակէ։ Մայր Երանուհի Գալֆաեան ծնած է 1848ին, պզտիկ հասակէն մասնաւոր հակում մը ցոյց կու տար ինքզինքը նուիրելու գթութեան ու անձնուիրութեան գործին։ Սըրբուհի մայրապետին մահուընէն յետոյ, անոր յաջորդեց, իբր կարողագոյնը Գալֆաեան որբանոցին միւս Քոյրերուն մէջ։ Հակառակ իր անուան շուրջը դարձող քննադատութեանց, որոնք մեծ մասամբ իրաւացի էին, Երանուհի մայրապետ առնական կորով մը ցոյց կու տար իր գործունէութեան շրջանակին մէջ։ Դրամական անձուկ ու տագնապալի շրջաններու մէջ, կրցաւ իր հաստատութիւնը վարել գէշ աղէկ, գոցուելու չդատապարտելով զայն։ Վերջերս ալ շատ դժուարացաւ մատակարարութեան գործը, Պատրիարքարանի դիմեց, որ երկու խնամակալներ կարգեց, Պատրիարքարանի երկու համակրելի դիւանապետները՝ Թէլեան եւ Խաչատուրեան էֆէնտիները։ Դեռ շատ չըներ, Տիկնանց խնամակալութիւն մըն ալ կազմուեցաւ, որ գործի ձեռնարկեց։ Այսպէս, Երանուհի մայրապետ աչքը բաց չի մեռնիր, ինչպէս կ'ըսուի ժողովրդական բացատրութեամբ, քանի որ տեղակալ մը՝ Բրիստինէ մայրապետ եւ Տիկնանց Խնամակալութիւն պիտի կրնան գոհացուցիչ կերպով վարել որբանոցը։

Հանգուցեալ մայրապետը փափաք յայտներ է որ իր մարմինը ամփոփուի Սկիւտարի գերեզմանատան մէջ։ Ցուղարկաւորութեան վերաբերեալ ոեւէ կարգադրութիւն չէ եղած։ Պատրիարքարանէ ղրկուելիք հրահանգներուն կը սպասուի։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՓԼ)

Աժանս տը Քոնսթանթինօբլ երէկ իրիկուն սա հեռագիրները հաղորդեց.

ԳԱՀԻՐԷ, 7 դեկտ.—Քոննոթի դուքսը ու դքսուհին հոս ժամանեցին։ Կայարանին մէջ ընդունուեցան Խտիվին եւ քաղաքային ու զինուորական պաշտօնատարներու կողմէ։

—Խտիվը, այսօր, ընդունեց Պ. Չէմպըրլէնը։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Սերպիոյ Նոր Նախարարութեան ծրագիրը կ'ըսէ թէ դահլիճը պիտի ջանայ, Սերպիոյ օգտին համար, լաւ եւ ուղիղ յարաբերութիւններ ունենալ բոլոր մեծ տէրութեանց եւ միւս պետութեանց հետ։ Մասնաւորաբար պիտի աշխատի պահպանել ու զարգացնել այս միջոցիս Սերպիոյ եւ ռուսական եղբայր ժողովուրդին տէրութեան միջեւ եղած անկեղծ յարաբերութիւնները. Նաեւ պահպանել եւ աւելի ամրապնդել բարեկամ յարաբերութիւնները Աւստրիոյ–Հունգարիոյ հետ, որոնց Սերպիա կցուած է դրացիական բազմաթիւ շահերով։ Ծրագիրը կը յարէ թէ երկրին ներքին քաղաքականութեանը համար Նախարարութիւնը հիմնական օրէնքին կռուանին վրայ պիտի մնայ։ Պիտի հսկէ, որպէս զի երկրին մէջ կատարեալ բարեկարգութիւն տիրէ. ամէն անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնէ՝ հիմնական օրէնքներու վերաքննութիւնը որոնք անհրաժեշտ են, կանոնաւոր կերպով կատարելու։

ՆԱՆՍԻ.—Պատերազմական նախարար Անտրէ զօրավար, ընդունելով Նանսիի քաղաքապետութեան [illegible], ճառ մը խօսելով պատասխանեց քաղաքապետին որ խորհրդականները ներկայացուց։ Զօրավարը ըսաւ թէ գիտէր որ այդ քաղաքին մէջ ամէն տեղ աւելի համոզում կը տիրէ որ յաղթութեան իրաւունքը պէտք չէ որ առանձին մնայ, այլ պէտք է յենու զօրաւոր բանակի մը վրայ։ Նախարարը, յետոյ ընդունելով տեղւոյն զինուորական սպաները, ըսաւ. —«Պէտք է զանազանել գիտնալ աւանդութիւնը սովորամոլութենէն (ռուտին)։ Եթէ սպառազինման մասին յառաջընթացներ ենք, պէտք է որ երիտասարդ զինուորին մարզանքն ալ նոր ձեւի վերածենք։ Հիմնական կարգապահութեան հիմը պէտք է ըլլայ համոզումը։»

Նոյն Գործակալութիւնը այս առտու հետեւեալ հեռագիրները հաղորդեց.

ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 8 դեկտ.—Օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Պ. Թալլէրկ մեռաւ։

ԲԱԹԱՆՏԱՐՕ.— Այս առտու երկու անգամ երկրաշարժի բաւական զօրաւոր ցնցումներ զգացուեցան, բայց արկած չպատահեցաւ։

ՊԷՐԼԻՆ.— Անգլիա ու Գերմանիա վերջնագիր մը ուղղեցին Վէնէզուէլայի, ծանուցանելով թէ պէտք եղածը պիտի ընեն, եթէ իրենց պահանջումներուն գոհացում չտրուի։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Մալէ Նովինէի խմբագիր Պ. Թոտորովիչ երեք ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բորթուկալի թագաւորը մեկնեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Պ. Պ. Վալլէի ու Սիւըլթոնի վկաները չկրցան համաձայնիլ եղած թշնամանքին տեսակին վրայ եւ որոշեցին իրաւարարութեան դիմել. բայց իրաւարարի ընտրութեան մասին համաձայնութիւն չգոյանալով, բանակցութիւնները ընդհատուեցան։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ, 8 դեկտ. — Դատական նախարար Պ. Վալլէի եւ երեսփոխան Պ. Սիւըլթոնի վկաները, այսօր, գումարուեցան, բայց չկրցան համաձայնիլ մենամարտին պայմաններուն վրայ։ Հաւանօրէն իրաւարար մը պիտի կարգուի։

ՄԱՏՐԻՏ.— Սպանիոյ նոր Նախարարութիւնը, այսօր, գումարուեցաւ եւ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ բարձրաստիճան պաշտօնատարներու անուանման մասին։

ՄԱՏՐԻՏ.— Պ. Սակաստա յայտարարեց թէ ազատական կուսակցութեան վերակազմութեանը պիտի աշխատի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Անգլիա ու Գերմանիա միաձայն հաւանութեամբ, վերջնագիր մը ղրկեցին Վէնէզուէլայի։

ՀՌՈՄ. — Իտալացի ու սերպ սեղանաւորներ յունուարի սկիզբները գումարում մը պիտի ունենան՝ իտալասերպ պանքային վերջնական հաստատման մասին որոշում տալու համար։

ՊԵՏԸՐՍՊՈՒՐԿ. — Ֆինլանտայի մէջ սով կը տիրէ, հունձքերը ոչնչացած ըլլալուն համար։

ԼԻԶՊՈՆ.—Պէնկուէլայի երկաթուղիին Անգլիոյ թողուիլը մեծ դժգոհութիւն առաջ բերաւ Բորթուկալի մէջ։

ԲԱՐԻԶ. — Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Հարդֆորդի մէջ 40 չմշկողներ գետին մէջ խղդուեր են՝ սառոյցներու կոտրուելուն հետեւանօք։

ՁՄԵՌԸ

ՊՈՒՔՐԷՇ.—Ռումանիոյ մէջ սաստիկ ձմեռ կ'ընէ։ Դանուբ սառած է։ Երեսունըհինգ շոգենաւեր սառոյցներուն մէջ բռնուած են։

ՎԱՐԷՆՏՈՐՎ.—Սաստիկ ցուրտ կ'ընէ։ Իրիկուան ջերմաչափը զերոյէն վար 18 աստիճան իջաւ։

ՊՐԷՆ.—Վիչավոյի մէջ շաքարի գործարանը 25,000 քուրոն վնաս կրեց, ճակնդեղներու սառելէն։

ԹՐԻԵՍԹԷ.—Երէկ գիշերուան փոթորիկը այնքան սաստկացաւ որ ժամը 107 քիլօմէթր արագութիւն ունէր. առտուան դէմ այդ արագութիւնը 124ի բարձրացաւ։ Նաւային երթեւեկութիւնները դադրեցան։ Ելեկտրաշարժ թրամուէյներն ալ չկրցան երթեւեկել։ Գործաւորներէն մէկ քանին սառեցան։

— Փոթորիկը շատ մը արկածներու պատճառ եղաւ։ Բազմաթիւ կիներ ու տղաք գետինը տապալելով, ծանրապէս վիրաւորուեցան եւ հիմա հիւանդանոցներու մէջ կը դարմանուին։

—Լոյտի Քարնիոլա շոգենաւը որ Կ. Պոլսէն կու գար, չկրցաւ Թրէսթէի նաւահանգիստը մտնել, որով մօտակայ ծովածոց մը պատսպարուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ցուրտը շատ սաստիկ է Անգլիոյ ամէն կողմերը։

ՕՏԵՍԱ.— Էքաթէրինոսլավի նահանգին մէջ Բնդերսպորիկի կառախումբը սառոյցներէ շրջապատուած է։ Հազարաւոր հեռագրական գիծեր տապալած են, սառոյցներու ծանրութեանը չդիմանալով։ Հաղորդակցութիւնները դադրած են։

ԲԱՐԻԶ.— Շաբաթ օրը վեց հոգի մեռան ցուրտին սաստկութենէն։ Մանշի մէջ տիրող ձիւնի փոթորիկէն նաւային երթեւեկութիւնները դադրած են։ Փարոսը իբրեւ նշան թնդանօթ կ'արձակէ։

ՎԻԷՆՆԱ.— Առատ ձիւն կը տեղայ։ Բոլոր փողոցները ձիւնով ծածկուած են։

Յանձնարարեցի իմ հիւանդներուս որ էֆլիւէնցային հետեւանքը եղող սաստիկ հարբուխին եւ նմանօրինակ ուրիշ հիւանդութեանց համար գործածեն տաք կաթի խառնուած Քրոնթորֆի հանքային Ջուր, եւ լաւագոյն արդիւնքը ձեռք բերի։

ՏՈՔԹ. ՍԹԻԲՈՒԼԻՍ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 25 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	30	19 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	30	21
Ամէնէն վար գին	»	29	16
Ռումէլիի երկաթուղի գոց.	ֆր.	116	75
Ամէնէն բարձր գին	»	117	25
Ամէնէն վար գին	»	116	50

ԲԱՑՈՒՄ 26 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	30	16
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	116	62
Շիրքէթի Խայրիէ		29	20
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Յօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ.		0	13
Դամ. Ապահ. Ընկ.		2	82
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	50
» ժուիսանս		1	32
» պարտաթուղթ		488	—
Թարափ Կ. Պոլսոյ		492	—
Թրանսվալ		185	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		263	50
Լավրիոմ		72	50
Անատոլըի երկաթուղի բաժնեթուղթ		11	47
« պարտաթուղթ «		517	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Դեկտեմբեր

Անգլիական Քօնսոլիտէ	92	50
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.	55	75
» » » Գ. բաց.	28	—
» » » Դ. գոց.	27	87
Օսմանեան Պանքա	13	50
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	42	—
» Մօնօբօլ	44	—
Պուլկարական 1888	98	—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ	107	25
Տօմինիալ	103	50
Թրանսվալ	5	31
Այտին երկաթուղի	13	50
Փոխանակագիր	25	36 1/4

ԲԱՐԻԶ, 8 Դեկտեմբեր

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		99	55
» » 3 1/2 %		98	80
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղր2.	28	30
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. գոց.	»	28	22
» » » Բ.	»	56	60
» » » Գ.	»	21	52
Օսմ. Կայս. Պամքա	ֆր.	566	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	120	75
Օսմ. մաքսատուն	»	464	—
Օսմ Ռէժի	»	355	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	—	—
Քրէտի Լիօնէ	»	1075	—
Իտալական Ռանթ	»	103	60
Սպանիական արտաքին	»	84	95
Թրանսվալ	»	134	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	145
Դրամադեղչ	»	—	—

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ–ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

ԽԱՆԻ ՓԱՐՆԶՐԱՏԱՆ ՎՐԱՅԻ ՑԱՐԿԸ
(Ճիշդ Զպուքճեանց դէմը)

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն՝ երաշխաւորեալ։ Ինչպէս նաեւ կատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

ՆՈՐՏՏՈՅՉԷՐ ԼՈՅՏ

NORDDEUTSCHER LLOYD
Paquebot poste Impérial Allemand

Նիւ Եորքի գիծ, ճեպընթաց
ՔԱՅԶԷՐ ՎԻԼՀԷԼՄ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Շէրպուրկ 13 Դեկ.
ՊՐԱՆՏԷՐՊՈՒՐԿ, Պրէմէնէն 6 »
ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ, » 13 »
ՆԷՔԱՐ, » 20 »
ՊՐԷՍԼԱՈՒ, » 27 »
ԹՐԱՎԷ, Մենովա–Նաբոլիէ 6 »

Պրեմեն Պալթիմորի գիծ
ՔԱՐԼՍՐՈՒՀԷ, Պրէմէնէ Պալթիմոր 18 Դեկ.
ՄԱՅՆ » » 29 »

Պրեմեն–Կալվեսդոնի գիծ
ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ, Պրէմէնէն Կալվէսթօն 13 Դեկ.

Պրեմեն–Քուպայի գիծ
ՄԱՆՑ, Պրէմէնէ, 14 Դեկտ. Քուպա, Հավանա, Մանզանիլօ։

Պրեմեն–Պրազիլիոյ գիծ
Հանդիպելով Պահիա, Ռիօ Եանէյրօ։
ՊՐԷՖԷԼՏ, Պրէմէնէ, 1 Յունվ.
ՀԷԼԿՈԼԱՆՏ, 20 Դեկտ.ին պիտի մեկնի Պրէմէնէն եւ պիտի երթայ Լա Բլաթա, Քօրունա, Վիլլակարչիա եւ Վիկօ։

Ծայրագոյն Արեւելքի գիծ
ՏԱՐՄՇՏԱՏ, Ճենովա–Նաբոլիէ 10 Դեկ.
ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ, » » 24 »
ՊԱՄՊԷՐԿ, » » 12 »
Հանդիպելով Բէնանկ, Սինկաբուր, Հօնկ Քօնկ, Շանկայ, Նակազաքի, Հիօկօ եւ Եօքօհամա։

Աւստրալիոյ գիծ
ՊՐԻՆՑ ՐԷԿԷՆՏ ԼՈՒԻՊՕԼՏ, Ճենովա–Նաբոլիէ 9 Դեկ.
ՖՐԻՏՐԻՀ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Ճենովա–Նաբոլիէ 30 »
Հանդիպելով Քօլօմպօ, Ֆրէմէնդըլ, Ատէլայտ, Մէլպըրն եւ Սիտնէյ։

Պիտի ընդունի ապրանք եւ ուղեւոր վերոյիշեալ նաւահանգիստներուն համար։

Աւելի տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Գործակալներուն

Կ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ եւ Ժ. ՏԷՔՈՒԵԱՆ
Կալաթա, Գարաքէօյ Եէնի խան, Թիւ 21

Ծան.—Գործակալները յանձնառու կ'ըլլան ապրանքները ուղղակի Կ. Պոլսէն փոխադրել յիշեալ նաւահանգիստներէն մէկը։

ՍԻՐՕ ՏԸ ՌԷՖՕՐ ԻՕՏԷ

ՆՈՒՄԾՕ ԵՒ ԸՆԿ.

SIROP de RAIFORT IODÉ

Բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած՝ Սրաօ Անթիսքօպիւթիքի և Մօրու ձկան իւղին տեղ՝ աւշակտնութեան, աժգոյն ու տկարակազմ տղայոց մորթի փշտիկներուն դէմ. ինչպէս նաև վիզի գնտիկները հալեցնելու և ախորժակ բանալու համար։

Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց
և բոլոր դեղարանաց մէջ A.

HUILE DE HOGG

ՄՕՐՈՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Յայտնի է թէ մօրու ձկան իւղի գործածութիւնը, մանաւանդ ձմեռը որքան օգտակար ու յանձնարարուած է փափկակազմ անձերու (էրիկ մարդ, կին ու տղայ) անարիւնութենէ և կուրծքի հիւանդութիւններէ տառապողներու։ Բայց անոր փրկարար արդիւնքները ձեռք բերելու համար, պէտք է որ այդ իւղը զուտ ու առաջին կարգի ըլլայ։ Հետևաբար պէտք է զգուշանալ կեղծերէն ու ստորին տեսակներէն, որոնք հրապարակին վրայ կը ծախուին և որոնց գործածութիւնը աւելի վնասակար է քան օգտակար։

Գ. Հօկ Թէր-Նէօվի մէջ հիմնարաններ ունի, ուր մօրու ձկան իւղը մեծ խնամքով կը հանուի։ Այս իւղը, անաղարտութեամբ, եռանկիւնաձև շիշերու մէջ դրուած է, որ ամէնուն ծանօթ է արդէն և Բարիզի Ինիոն տէ Ֆարմաքեան ընկերութեան կողմէ երաշխաւորութեան դրոշմով մը կնքուած է։ Բոլոր նշանաւոր բժիշկները կէս դարէ ի վեր հիւանդներուն այս ձկան իւղը կը յանձնարարեն։ Կեղծերէն և նմանութիւններէն զգուշանալ։ Հօկի մօրու ձկան իւղը կը ծախուի դեղագործներու և դեղավաճառներու քով։ Միակ տէրն է Թ. Բ. Հօկ, 2 թիւ, Քասթիկլիօն Բարիզ։

Մեծ քանակ կը ծախուի Էտուար [illegible] Նիի քով Հարաչի խան, Պոլիս։

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ուղեղները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորապէս աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆոսֆորը, տեսակ տեսակ տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կտրին, ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորապէս ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած ֆոսֆորը կրկին տեղն մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտներէն Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ տեղն մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կու տայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամենէն աղուոր դեղն է Զօքօրախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՕՐԻԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արքայական հրամանագրով արտօնուած
1853 ական, 26ին կառավարութեան
հսկողութեան տակ

Պէրլինի Վիքթօրիան Գերմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է

Ապահովագր. դրամ	Ֆր. 967,321,496
Պահեստի դրամ	Ֆր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻՔԹՕՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանքի, օժիտ, արկած, զինուոր, թոշակ, ևն.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ժողովրդական ապահովագրութիւն կեանքի վրայ առանց բժշկական քննութեան

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը կամ տղոց ու որդերու համար օժիտ մը՝ շաբաթական փոքր վճարումներով — (մեծ նոյն պայմանները կանոնաւոր ապահովագրութեան համար)։

Ապահովագրութիւն շոգենաւի, երկաթուղիի, թիւնելի ևն. արկածներու դէմ ամբողջ կեանքին համար, շաբաթական փոքր վճարումով մը, սկսեալ ՄԷԿ ՖՐԱՆՔԷ, և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (52 շաբաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այս պէսով ամբողջ կեանքին համար ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 ֆր.՝ մահուան պարագային, 15,000 ֆր.՝ արկածէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

Ընկերութեան Դրամատունը — ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ընդհ. Գործակալ, — ԷՄԻԼ ՎՕԿԼ

Ղալաթիա, Օսմ. Պանքային դէմը, Բիւյուքթ խան, թիւ 7, 8, 9։

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՑԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գնին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 դրշ.էն մինչև 100 դրշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և շահուած պարգևները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կու տայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը 'ի տրուի մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած։ Ասկէ զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, և գնողը նոյն առենէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 դրշ.ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յառաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահու աղբիւր մըն է։

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

Դրամագլուխ, պահեստ եւ երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր.։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ այլևայլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով։ Ինչպէս մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրը անվիճելի կը դառնայ, այսինքն Ընկերութիւնը ո՛և է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնասպանութեան, մենամարտի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ տասնց իմաց տրուելու ալ կատարուի։ Նմանապէս ո՛և է սակի յաւելում չի պահանջեր։ Ապահովագիրները վեց ամիս յետոյ կրկին կը նորոգուին։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.։

Գանձուած Ապահովագին 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շոգենաւերու մարմնին աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղևորին։

1896ի շահաբաժինն է հարիւրին 18 ուկէս. 1897ինը՝ հարիւրին 18. 1898ինը՝ հարիւրին 18 և 1899ինը՝ հարիւրին 16։

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ, Սոֆիա։

Գործակալ ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։

Ղալաթիա, Մերքէզաճի փողոց, Ճէնիա խան թիւ 4։

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Դինգ. 9ին Պիրիճ ուղ. Մարսիլ.

Տոմսեր ուղղակի Բոլոր համար. Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Երկրորդ 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թիւ Հան Քարափ։ 516 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի, Պօրթօյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ռամսէզ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէքթիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մէմֆիս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբընի	1500
Մարիօթիս	2500	Կիւյէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և Ընկ.
Ռիհթմ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
194 31 Ճէյմս Սդրիթ Լիվըրբուլ։

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղի ու շոգենաւի մէջ. ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու ստացած խորտակուելու դէմ, ինչպէս նաև կեանքի վրայ, ամէն կարգի պայմաններով։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,667 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	122,000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	249,400,000 »
1901 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	54,000,000 »

Ընդհանուր Տնօրէն
Ա. ՀԻՒՐԻՒԶ

Ընդհ. գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕՏՕՐ ՌԷՊՊԷՆ

Ընդարձակ մանրամասնութեանց համար դիմել Ղալաթիա, Քարափին վրայ, [illegible] գործակալութեան գրասենեակը։ 524

ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ 1857ին Արքայական հրովարտակով, կեդրոնատեղի Ընկ. Բէշթա

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Վճարեալ գումարներ	Երաշխաւորութեան գումարներ	Ապահովագրեալ գումարներ
332 միլիոն ֆրանք	114 միլիոն ֆրանք	461, 3 ,390 ֆրանք

Սոյն Ընկերութիւնը կեանքի վրայ կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով և անմրցելի գիներով։ Ապահովագրութիւն մահուան պարագային, շահաբաժնի մասնակցութեամբ և երաշխաւորուած տոկոսի սակերով։ Ապահովագրութիւն օժիտներու և կենսաթոշակներու համար։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան գրասենեակը Պոլիս Գարնաթան խան. Ընկերութեան մասին դիմել Օսմ. Կայս. Պանքայի

Ընդհանուր գործակալ ամբողջ Թուրքիոյ համար
ՈՐԴԻՔ ՆԻՍԻՄ ՊԱՐՆԱԹԱՆԻ

747 46-53

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէքթ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօմնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսզօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինատու	3720	Միլօ	1057	Սըէրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրաշիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաբօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօֆիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օճիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրազօ	1841	Քլէօս	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլրինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասրօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4532	Լէբանդօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գիրօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Հօրաշիօ շոգենաւը, նաւապետ Բրոֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հասած է։

Թօֆիօ շոգենաւը, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՖ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թ. 23—24 Քիւչիւք Մէյէթ խան Ղալաթիա 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան Երթեւեկութիւններ

Գշ. 26/9 Օտեսա ժամը 4ին յետ միջօրէի

Դշ. 27/10 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ, ճամբորդելու Աղեքսանդրիաէն Բոր Սաիտ, Եաֆա, Պէրութ, Թարապուլուս-Շամ,

Դշ. 27/10 Պուրկազ, Վառնա, Օտեսա ժամը 3ին յետ միջօրէի.

Եշ. 28/11 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ, Բա. Թում ժամը 8ին միջօրէէն առաջ։

Եշ. 28/11 Սեվաստաբոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։

Ուր. 29/12 Օտեսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ

Շբ. 30/13 Տարտանէլ, Միտիլի, Իզմիր, Քիօս, Թարապլուս-Շամ, Պէրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօր է։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիքթօրիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմէնեան	10500	Էմիրջիըն	3500
Քէսդրիան	10500	Արրժըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պասդոնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆըրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Սինձօ	900
Վալոնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	8
Ֆապիան	3500		

Ապրանքատէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքը՝ [illegible] Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը [illegible] շոգենաւուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
[illegible] խան, տեղը
600

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Որք ամիսը երկու անգամ կը բանին
Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5595
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Սուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8 28	Սիբրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Ուլտանի	7269	Շէրպուրկ	1614

Դիմել առ
ՃՈԼԻ և ՍԻԿԸՐ
Joly et Seagor
Մէյմէնէթի խան, թիւ 6, 7, 8 Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

Պատասխանատու ԶԱՐԵՀ ԽՈՒԽՈՒՆԵԱՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1902 Նոյեմբեր 1 [Ն.Տ.] շաբաթ օրէն սկսեալ

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 2 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 34 Խառն Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 4 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 6 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 8 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 36 Խառն Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. 10 ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. 12 ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.
Քարաքէօյ Կամուրջ	մկն.	1 20	1 37	3 33	5 30	7 8	8 15	10 30	11 30				
Հայտար Փաշա	ժմ.	1 45	—	3 58	5 55	7 33	8 40	10 55	11 55				
	մկն.	1 55	2 25	4 8	6 5	7 43	8 55	11 5	12 5				
Քըզըլ Թօբրաք	»	2 1	—	4 14	6 11	7 50	9 5	11 11	12 11				
Ֆէներ Եօլու	»	2 5	2 36	4 17	6 14	7 54	9 9	11 15	12 14				
Կէօզ Թէփէ	»	2 9	— —	4 21	6 18	7 58	9 15	11 19	12 18				
Էրէնքէօյ	»	2 13	2 47	4 26	6 23	8 4	9 21	11 24	12 22				
Պոսթանճըք	»	2 2	2 5	4 32	6 29	8 10	9 3	11 30	12 28				
Մալթէփէ	»	2 28	3 8	4 4	6 37	8 19	9 44	11 38	12 36				
Քարթալ	»	2 39	3 2	4 51	6 48	8 31	10 1	11 48	12 46				
Բէնտիք	ժմ.	2 46	3 32	4 58	6 55	8 39	10 11	11 55	12 53				
	մկն.		3 37				10 21						
Թուզլա	»		3 59				10 46						
Կէյպզէ	»		4 19				11 10						
Տիլ Իսքէլէսի	»		4 4				11 37						
Թավշանճըլ	»		4 51				11 47						
Հէրէքէ	»		5 8				12 6						
Եարըմճա	»		5 29				12 30						
Թիւթիւն Չիֆթլիք	»		5 12				12 44						
Տէրինճէ	»		5 54				12 57						
Իզմիտ	ժմ.		6 7				13						
	մկն.		6 7										
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»		7 2										
Սապանճա	»		7 26										
Համիտիէ	»		7 50										
Կէյվէ	»		8 34										
Աք Հիսար	»		8 56										
Մէքէճէ	»		9 26										
Լէֆքէ	»		9 50										
Վէզիր Խան	»		10 25										
Պիլէճիք	ժմ.		11 6										
	մկն.		11 20										
Քարաքէօյ	»		12 30										
Պօզիւիւք	»		1 15										
Ին Էօնիւ	»		2 5										
Չուքուր Հիսար	»		2 36										
Էսկի Շէհր	ժմ.		3 15										

Այս կառախումբը 1903 փետր. 1էն [illegible] (Թ. 2)

իրիկ. (Թ. 34)

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 1 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 3 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 5 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 7 ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. 31 Խառն Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 9 ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.	Թ. 11 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 13 ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 33 Խառն Առտ. Ժ. Վ.	Թ. ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. ճամբ. Առտ. Ժ. Վ.	Թ. 7 ճամբ. Իրիկ. Ժ. Վ.
Էսկի Շէհր	մկն.									11 40			
Չուքուր Հիսար	»									12 16			
Ին Էօնիւ	»									12 48			
Պօզիւիւք	»									1 24			
Քարաքէօյ	»									1 58			
Պիլէճիք	ժմ.									2 48			
	մկն.									2 58			
Վէզիր Խան	»									3 34			
Լէֆքէ	»									4 9			
Մէքէճէ	»									4 40			
Աք Հիսար	»									5 6			
Կէյվէ	»									5 28			
Համիտիէ	»									6 20			
Սապանճա	»									6 36			
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»									7 1			
Իզմիտ	ժմ.									7 38			
	մկն.					1 35				7 53			
Տէրինճէ	»					1 53				8 7			
Թիւթիւն Չիֆթլիք	»					2 4				8 18			
Եարըմճա	»					2 16				8 30			
Հէրէքէ	»					2 43				8 55			
Թավշանճըլ	»					2 54				9 5			
Տիլ Իսքէլէսի	»					3 10				9 14			
Կէյպզէ	»					3 38				9 40			
Թուզլա	»					4 —				10 —			
Բէնտիք	ժմ.					4 22				10 20			
	մկն.	1 25	1 54	2 28	3 14	4 37	6 38	8 20	9 59	10 30			
Քարթալ	»	1 33	2 2	2 37	3 23	4 50	6 47	8 30	10 2	10 44			
Մալթէփէ	»	1 43	2 12	2 47	3 33	5 5	6 57	8 41	10 14	11 1			
Պոսթանճըք	»	1 51	2 21	2 56	3 41	5 19	7 5	8 51	10 25	11 1			
Էրէնքէօյ	»	1 5	2 28	3 3	3 50	5 32	7 12	8 59	10 34	11 26			
Կէօզթէփէ	»	2 2	2 32	3 7	3 54	5 36	7 16	9 3	10 38	—			
Ֆէներ Եօլու	»	2 7	2 37	3 11	3 58	5 4	7 20	9 9	10 43	11 37			
Գըզըլ Թօփրաք	»	2 10	2 40	3 14	4 1	5 45	7 23	9 13	10 47	—			
Հայտար Փաշա	ժմ.	2 1	2 45	3 19	4 6	5 53	7 28	9 19	10 53	11 46			
	մկն.	2 23	2 53	3 27	4 15	6 5	7 38	9 27	11 —	12 5			
Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմ.	2 48	3 18	3 52	4 40	6 30	8 3	9 52	11 25	12 30			

Այս կառախումբը 1903 փետր. 1էն [illegible] (Թ. 1)

Այս կառախումբը 1902 նոյեմ. 15 [illegible] և 1903 [illegible] 16էն 31 (Թ. 3)

Այս կառախումբը 1902 նոյեմ. 16էն և 1903 [illegible] 15 (Թ. 5)